

**Vilniaus universiteto Teisės fakulteto
Privatinės teisės katedra**

Aušros Kudinskienės
V kurso, komercinės teisės
studijų šakos studentės

Magistro darbas

**Platinimo teisės išnaudojimas ir skaitmeninė erdvė
Exhaustion of the Distribution Right and the Digital Space**

Vadovas: lekt. dr. Stasys Drazdauskas

Recenzentas: prof. dr. Ramūnas Birštonas

Vilnius

2022

ANOTACIJA IR PAGRINDINIAI ŽODŽIAI

Šiame darbe analizuojama galimybė taikyti platinimo teisės išsėmimą skaitmeninėje erdvėje (internete), vertinant ją per i) tris pagrindines išsėmimo taikymo teorijas (tikslus), ii) naujausius Europos Sąjungos teisės aktus ir iii) naujas technologijas. Apsiribojama autorių, gretutinių teisių ir *sui generis* teisių sritimi ir Lietuvos bei Europos Sąjungos teise.

Pagrindiniai žodžiai: autorių teisė, platinimo teisė, išsėmimas (išnaudojimas, pasibaigimas), skaitmeninė erdvė, NFT.

This paper analyses the applicability of distribution right in the digital space (the internet) through (i) the three main theories (objectives), (ii) recent European Union legislation and (iii) new technologies. The scope is limited to the field of copyright, related rights and *sui generis* rights and Lithuanian and European Union law.

Keywords: copyright, distribution right, exhaustion (exploitation, termination), digital space, digital exhaustion, NFT.

TURINYS

ĮVADAS	4
1 PLATINIMAS	9
1.1 Platinimo teisės išnaudojimas	10
1.1.1 Teisinis reglamentavimas ir doktrina Lietuvoje.....	10
1.1.2 Reglamentavimas Europos Sąjungoje.....	13
1.2 Platinimo teisės išnaudojimas – platinimo teisės riba.....	15
1.3 Analizės objektas – ir platinimo teisė ir jos išsėmimas.....	17
1.4 Pilkoji zona.....	19
2 PLATINIMO TEISĖS IŠNAUDOJIMO TAISYKLĖS SUSIFORMAVIMO TEORIJOS	22
2.1 Nuosavybės teorija	22
2.1.1 Nuosavybės teorijos esmė.....	22
2.1.2 Nuosavybės teorija ir skaitmeninė erdvė	24
2.1.3 Duomenų klasifikavimas ir jų teisinis statusas	24
2.1.4 Teisės į duomenis	31
2.1.5 Atgaminimas	34
2.2 Atlyginimo užtikrinimo teorija.....	35
2.3 Apyvartos užtikrinimo teorija	38
2.3.1 Apyvartos užtikrinimas	39
2.3.2 Bendra skaitmeninė rinka	39
3 NAUJOS TECHNOLOGIJOS IR PLATINIMO TEISĖS IŠNAUDOJIMAS	44
3.1 Kas yra NFT?	44
3.2 Kas ir kaip yra parduodama?.....	47
3.3 NFT ir skaitmeninis išsėmimas	51
IŠVADOS.....	54
ŠALTINIAI	56
SANTRAUKA	65
SUMMARY	66

IVADAS

Aktualumas. Visos teisės turi savo ribas. Ribas brėžia kitos teisės ir jų susidūrimo metu ieškoma balanso, vidurio, atsakymo, kuriai teisei kiek pirmumo suteikti. Ribas brėžia tokios teisinės kategorijos, kaip konkrečios teisės objektas ir subjektas. Teisių ribos kildinamos ir iš mus supančio fizinio pasaulio.

Šis rašto darbas yra apie autorių, gretutinių teisių subjektų ir *sui generis* teisių subjektų turtinių teisių ribas žmonių sukurtame virtualiame pasaulyje, skaitmeninėje erdvėje. O konkrečiai, keliamas klausimas, ar autorių ir kitų subjektų teisių ribas nustatantis platinimo teisės išnaudojimas, skirtas fizinių objektų pardavimui reguliuoti, taikytinas ir skaitmeniniam turiniui, siūlomam internete.

Įsigijus apyvartoje esančią fizinę knygą, šį konkretų knygos egzempliorių galima parduoti, padovanoti ir kitaip perleisti nuosavybę ar valdyti be teisių turėtojo leidimo ir jam neatlyginant. Tai reiškia, kad platinimo teisė yra apribojama po pirmo kūrinio teisėto pardavimo, ir autorius nebegali kontroliuoti to konkretaus egzemplioriaus tolimesnių platinimo veiksmų. Jo platinimo teisė laikoma išnaudota (pasibaigusi, išsemta).

O kaip yra skaitmeninėje erdvėje?

Iš praktinės verslo ir vartotojų pusės šis klausimas formuluotinas tokiu būdu - ar galima antrinė (paraleli) skaitmeninių produktų virtuali rinka¹ ir ar vartotojai gali su skaitmeniniu turiniu elgtis kaip su materialiu objektu². Europos Sąjungos lygmeniu – ar garantuojamas laisvas paslaugų, kurių objektas yra intelektinės nuosavybės saugomo turinio teikimas, judėjimas Europos ekonominėje erdvėje.

---

¹ Verslas siekia užsidirbti iš antrinių pardavimų virtualioje rinkoje siūlydamas pirkti „panaudotus“ skaitmeninius objektus. Žiūrėti, pavyzdžiui, P. Mezei straipsnyje minimą Jungtinių Amerikos Valstijų (toliau - JAV) ir Europos Sąjungos teismų praktiką (Mezei, 2015, p. 23-71) arba M. Gališ aptariamą Vokietijos teismų praktiką, kuri susijusi su antrine skaitmeninių objektų pardavimo rinka (Gališ, 2015).

² Vartotojų įsitikinimų tyrime daugiau kaip 83 % respondentų manė, kad interneto svetainėje paspaudžiant mygtuką „Pirkti“ (angl. „Buy Now“) jie įgyja nuosavybės teisę į įsigyjamą skaitmeninį turinį. Kaip teigia šio tyrimo autoriai, didžioji dauguma vartotojų internete ignoruoja licencijų sąlygas. Dažniausiai vadovaujamasi jau įprastu įsitikinimu ir tikimasi, kad su skaitmeniniu turiniu bus galima elgtis taip pat, kaip su materialiu objektu (turėti visą laiką, paskolinti, padovanoti, palikti testamentu, parduoti ar naudoti pasirinktame įrenginyje). Juolab, kad tokį supratimą skatina ir prekybininkų skaitmeninio turinio pardavimui interneto svetainėse naudojami žodžiai (o konkrečiai, mygtukai - „Buy“, „Buy Now“). Autoriai teigia, kad vartotojai iš esmės yra apgaulinėjami, naudojant paminėtus klaidinančius žodžius, bei pateikiant, pavyzdžiui, 56 lapų ilgio (kaip pavyzdys nurodoma iTunes sąlygų ir nuostatų apimtis lapais) sudėtingas, pilnas teisinių terminų skaitmeninio turinio naudojimo sąlygas (Perzanowski, Hoofnagle, 2017, p. 320-322, 337).

Klausimas svarbus, nes intelektinės nuosavybės objektai įvairiais būdais kuriami, pateikiami ir siūlomi skaitmeninėje erdvėje. Skaitmeninė kultūra plečiasi ir auga, jos reikšmė didėja. Nauji kūrinių ir kitų saugomų objektų naudojimo būdai ir naujos technologijos „reikalauja“ jų priskyrimo kažkuriai teisei kategorijai ar naujų kategorijų kūrimo. Priklausomai nuo to, į kurią teisinę kategoriją patenka vienas ar kitas naujas kūrinio naudojimo būdas keičiasi ir verslo modeliai. Pavyzdžiui, Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (toliau - **ESTT** arba **Teisingumo Teismas**) *UsedSoft GmbH prieš Oracle International Corp.* Nr. C-128/11 bylai (toliau – **UsedSoft byla**) atvėrus kelią antrinei kompiuterių programinės įrangos rinkai³, ši įranga vis didesne apimtimi pradeda teikti kaip paslauga (angl. Software as a Service, SaaS) (Moon, 2017, p. 119), nes tokiu atveju nebetaikoma platinimo teisė ir jos išnaudojimo taisyklė, kurios taikymui yra aktualus skirstymas: pardavimas ar licencija, prekė ar paslauga (Sganga, 2018).

Kaip matyti iš paminėtų pavyzdžių, galėjimas taikyti platinimo teisės išnaudojimo taisyklę skaitmeninėje erdvėje yra aktualus ir intelektinės nuosavybės teisių turėtojams, ir naudotojams, ir vartotojams.

Kad tai aktuali tema atskleidžia Teisingumo Teismo praktika. Iš esmės prasidėjęs nuo 2012 metų *UsedSoft* bylos, platinimo teisės išnaudojimo skaitmeninėje erdvėje (angl. digital exhaustion) klausimas neseniai buvo spęstas *ESTT Nederlands Uitgeversverbond, Groep Algemene Uitgevers prieš Tom Kabinet Internet BV, Tom Kabinet Holding BV, Tom Kabinet Uitgeverij BV* Nr. C-263/18 byloje (toliau - **Tom Kabinet byla**). Ir nors *UsedSoft* byla, kurioje Teisingumo Teismas nusprendė, jog parsisiunčiant programinės įrangos kopiją iš interneto platinimo teisė laikytina išnaudota⁴, suteikė minčių ir dėl kitų intelektinės nuosavybės objektų antrinės skaitmeninės rinkos atvėrimo, *Tom Kabinet* byloje teismo pozicija buvo priešinga - elektroninių knygų pateikimas parsisiųsti internetu šiuo atveju priskirtas viešo paskelbimo teisės sričiai, kuri neturi išsėmimo taisyklės.

---

³ Pavyzdžių, kai asmenys įkuria antrinių programinės įrangos pardavimų verslą remdamiesi vien šia Teisingumo Teismo byla, esama ir Lietuvoje. Pavyzdžiui, įmonė UAB „IT paslaugų centras“ savo interneto svetainėje siūlo įsigyti programinę įrangą iš antrų rankų ir informuoja, jog „*Europos Sąjungos Teisingumo Teismas (ESTT) dar 2012 metais priėmė istorinį sprendimą, kurio pagrindu EEE erdvėje atsirado nauja verslo niša – programinės įrangos pirkimas bei pardavimas iš antrų rankų*“ (žr.: <https://dotlic.eu/programine-iranga/>).

⁴ “[k]ompiuterio programos kopijos platinimo teisė išnaudojama, jeigu autoriaus teisių turėtojas, kuris leido, nors ir neatlygintinai, parsisiųsti šią kopiją iš interneto į duomenų laikmeną, sumokėjęs kainą, skirtą sudaryti jam galimybę gauti atlyginimą, kuris atitinka jam priklausančio kūrinio kopijos ekonominę vertę, taip pat suteikė teisę neterminuotai naudotis šia kopija” (*UsedSoft* byla, 2019, 72 p.).

Tačiau net ir tokia Teisingumo Teismo pozicija kai kurių teisės ekspertų nelaikoma galutiniu tašku dėl platinimo išnaudojimo taisyklės netaikymo skaitmeninėje erdvėje (Mezei, 2020, p. 131). Naujai priimtos ir planuojamos priimti Europos Sąjungos direktyvos bei reglamentai ir naujos technologijos⁵ vėl skatina grįžti prie šios temos ir ją iš naujo įvertinti.

Darbo tikslas. Šiame darbe bus analizuojama platinimo teisės išnaudojimo taisyklės taikymo galimybė skaitmeninėje erdvėje, vertinant ją per tris pagrindines išsėmimo taikymo teorijas (tikslus) ir naujausius Europos Sąjungos teisės aktus.

Uždaviniai. Darbo tikslui pasiekti pirmiausia bus apibūdintas platinimo teisės išnaudojimo principas. Toliau aptariamos jo susiformavimo teorijos iš karto analizuojant, ar šios teorijos palaikytų (pagrįstų) platinimo išnaudojimo taisyklės taikymą skaitmeninėje erdvėje. Ties kiekviena teorija peržvelgiami paskutinių penkerių metų Europos Sąjungos teisės aktai ir jų įtaka minimam principui. Galiausiai bus paminėtos naujos technologijos, kurių įgyvendinimo būdas ir teisinis vertinimas galimai sumažina teisinius trukdžius taikyti išsėmimą skaitmeninėje erdvėje bent šių objektų atžvilgiu.

Objektas. Analizei pasirinkta Lietuvos ir Europos Sąjungos objektyvioji teisė, doktrina ir teismų praktika ir nebus analizuojami skirtumai su JAV teisiniu reglamentavimu (pirmojo pardavimo doktrina, angl. first sale doctrine), nes platinimo teisės išsėmimo taisyklės taikymo ES ir JAV teisėje palyginimas, įskaitant ir elektroniniams kūriniams, buvo analizuotas 2018 metų Mingailės Mikūnaitės magistro darbe „Platinimo teisės išsėmimo taisyklės taikymas JAV ir ES autorių teisėje“.

Paskutinėje rašto darbo dalyje, analizuojant NFT, bus remiamasi ne tik Lietuvos ir Europos Sąjungos valstybių narių bet ir JAV bei kitų šalių mokslininkų pateikiamu požiūriu bei teismų praktika, dėl šių technologijų naujumo.

Paminėtina ir tai, jog rašto darbe dėmesys skiriamas tik kūrinių, gretutinių teisių objektų ir *sui generis* teisių objektų „platinimui“ internete. Dėl autorių teisės ir pramoninės nuosavybės teisės institutų skirtumų, išsėmimo principo taikymo galimybei

---

⁵ Blokų grandinės (angl. blockchain) technologija ir jos pritaikymas kuriant nepakeičiamus žetonus arba trumpiau - NFT (angl. non-fungible token).

skaitmeninėje erdvėje pramoninės nuosavybės srityje įvertinti reikalingas atskiras išsamus aptarimas.

Tyrimo metodai. Darbe taikyti pagrindiniai tyrimo metodai: istorinis, lyginamasis ir lingvistinis. Istorinis metodas naudotas atkleisti platinimo teisės išsėmimo teorijas, kaip priemonė parodyti šios taisyklės atsiradimo tikslus ir prasmę ir siekiant įvertinti ar šiomis teorijomis galėtų būti pagrįstas išsėmimo taikymas skaitmeninėje erdvėje. Lyginamasis metodas pritaikytas analizuojant teisės aktus pirmiausia tam, kad apibrėžti tyrimo objektą, tai yra nustatyti ar vienodas yra autorių, gretutinių teisių subjektų bei *sui generis* teisių subjektų platinimo teisės turinys. Be to, naudotas siekiant nustatyti ir kitų sąvokų turinį, apibendrinti esamą reglamentavimą (pavyzdžiui, buvo lyginama kokias teises į duomenis reglamentuoja įvairūs Europos Sąjungos teisės aktai) ir įvertinti mokslininkų pozicijas. Lingvistinis (gramatinis) metodas padėjo atkleisti teisės normų prasmę, pavyzdžiui, jo pagalba nustatyta, jog priskyrus naują kūrinio naudojimo būdą prie platinimo teisės, užtenka pardavimo veiksmo, jog būtų taikomas išsėmimas, nereikia analizuoti, ar tam naujam naudojimui taikomas ir išsėmimas; taip pat naudotas analizuojant skaitmeninių duomenų teisinį statusą ir teises į duomenis.

Originalumas. Dėl temos aktualumo ir svarbumo ji plačiai aptariama doktrinoje. Daugiausiai analizuojami Teisingumo Teismo *UsedSoft*, *Tom Kabinet* ir kiti sprendimai bei juose pateikiama argumentacija. Tačiau nėra darbų aptariančių naujausių Europos Sąjungos teisės aktų įtaką skaitmeninio išnaudojimo taikymo galimybei. Dėl šios priežasties autorių ir kitų subjektų teisių pasibaigimo skaitmeninėje erdvėje klausimas bus analizuojamas per tris pagrindines platinimo išsėmimo susiformavimo teorijas (taisyklės taikymo tikslus), nustatant kokią įtaką kiekvienai jų daro naujai priimti Europos Sąjungos teisės aktai.

Paskutinė darbo dalis apims naujų technologijų (NFT) analizę ir galimybę joms taikyti išsėmimo principą, nes būtent šios naujos technologijos vėl išjudino išsėmimo taikymo skaitmeninėje erdvėje klausimą, kuris buvo aprimęs po *Tom Kabinet* bylos. Ir, nors ši tema daugelio analizuojama, ji taip pat ir labai greitai kintanti dėl atsirandančios naujos teismų praktikos, kuri bus paminėta šiame rašto darbe.

Šaltiniai. Rašto darbe, remiantis autorių teisių teorija, daugiausiai vadovautasi prof. dr. Vytauto Mizaro darbais, skaitmeninio išsėmimo klausimais – dr. Péter Mezei. Pagrindinės dvi minimos Teisingumo Teismo bylos – *UsedSoft* byla ir *Tom Kabinet* byla. Atsižvelgta ir į ESTT generalinių advokatų šiose bylose pateikiamos pozicijos. Be to, didelę dalį apėmė paskutinių penkerių metų ES teisės aktų analizė.

1 PLATINIMAS

Išsėmimo taikymo skaitmeninėje erdvėje diskusijos ašis yra dviejų teisių - platinimo ir padarymo viešai prieinamu konkurencija⁶. Ir keliamas klausimas dėl galimybės taikyti platinimo teisę su jos išnaudojimo taisykle saugomų objektų naudojimo būdams skaitmeninėje erdvėje. Kodėl nėra svarstoma iš kitos pusės? Pavyzdžiui, nėra siūloma padarymo viešai prieinamu teisei numatyti išsėmimą. Pirmiausia, manytina, todėl, kad platinimo teisė ir jos pasibaigimo taisyklė kai kuriais atvejais yra taikoma ir skaitmeniniams kūriniams, kai jie padaromi viešai prieinami, o konkrečiai - kompiuterių programinei įrangai. Antra, kaip nusprendė Teisingumo Teismas 2016 m. lapkričio 10 d. išspręstoje *Vereniging Openbare Bibliotheken prieš Stichting Leenrecht* byloje Nr. C-174/15 (toliau – **Bibliotheken byla**), viena iš platinimo teisės formų – panauda, apima ir skaitmeninių objektų panaudą. Tad idėja taikyti platinimą su jo išsėmimu skaitmeninėje erdvėje skaitmeniniams objektams nėra negirdėta ir atrodo įmanoma. Trečia, pasisakant dėl debatų susitelkimo ties platinimo, o ne padarymo viešai prieinamu teise, ES įstatymų leidėjas aiškiai yra įvardinęs 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos Direktyvos Nr. 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo (toliau – **Informacinės visuomenės direktyva**) 3 straipsnio 3 dalyje, jog teisė viešai paskelbti autoriams ir teisė padaryti objektus viešai prieinamus autoriams ir gretutinių teisių subjektams nebus išnaudota jokių veiksmu, o taip pat šią poziciją ne kartą palaikė ir ESTT. Pavyzdžiui, 2012 metų *UsedSoft*, 2018 m. rugpjūčio 7 d. Teisingumo Teismo *Land Nordrhein-Westfalen prieš Dirk Renckhoff* Nr. C-161/17 (toliau – **Renckhoff byla**) ir 2019 metų *Tom Kabinet* bylose. Dėl šių priežasčių išnaudojimas skaitmeninėje erdvėje analizuojamas daugiausiai iš platinimo teisės pusės.

---

⁶ Kur padarymas viešai prieinamu autoriams yra vienas iš viešo paskelbimo teisės būdų, o gretutinių teisių subjektams bei *sui generis* teisių subjektams - atskira išimtinė teisė.

1.1 Platinimo teisės išnaudojimas

Platinimo teisės išnaudojimo (išsėmimo) taisyklės esmė buvo trumpai apžvelgta įžangoje, šiame skyriuje klausimas bus apžvelgtas sistemiškiau, tuo pačiu detaliau atskleidžiant ir šio rašto darbo objektą.

1.1.1 Teisinis reglamentavimas ir doktrina Lietuvoje

Platinimas yra turbinė autorių teisė ir ji, remiantis Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo aktualios redakcijos (toliau – **ATGTĮ**) 15 straipsnio 1 dalies 5 punktu, apima autoriaus išimtinę teisę „*platinti kūrinio originalą ar jo kopijas parduodant, įskaitant viešą siūlymą juos pirkti ar tikslinę kūrinio originalo ar jo kopijų reklamą, skatinančią vartotojus juos įsigyti, taip pat nuomoti, teikti panaudai ar kitaip perduoti kūrinio originalą ar jo kopijas nuosavybėn arba valdyti, importuoti ar eksportuoti*“.

Platinimo teisės išnaudojimo taisyklė ATGTĮ apibrėžiama kitame to paties skirsnio „*Autorių teisės*“ straipsnyje ir jos esmė yra tokia, kad autoriui ar jo teisių perėmėjui pardavus ar kitaip perleidus nuosavybę į kūrini ar jo kopijas nustoja galioti (išnaudojama) išimtinė teisė platinti teisėtai apyvartoje esantį kūrini ar jo kopijas (ATGTĮ, 1999, 16 str. 1 d.). Ir tai reiškia, jog asmuo, teisėtai įgijęs kūrini ar jo kopiją, gali jį platinti be autoriaus teisių turėtojo leidimo ir jam neatlyginant. Tai netaikoma nuomai ir panaudai (ATGTĮ, 1999, 16 str. 2 d.). Kokius konkrečius veiksmus gali atlikti toks asmuo, galime įvardinti sistemiškai ir lingvistiškai aiškindami paminėtas ATGTĮ normas. Jose nurodoma, kad nustoja galioti išimtinė teisė platinti, išskyrus išimtinės teisės nuomoti ir teikti panaudai, tad iš ATGTĮ 15 straipsnio 1 dalies 5 punkto išbraukę nuomą ir panaudą, gausime galimus atlikti tokius veiksmus su įsigytu kūriniu ar jo kopija: i) parduoti, ii) viešai siūlyti juos pirkti ar reklamuoti, iii) kitaip perduoti nuosavybėn, iv) perduoti valdyti, v) importuoti ir vi) eksportuoti.

Toks taisyklės suformulavimo būdas reiškia ir tai, kad, jei kuris nors naujas kūrinio naudojimo būdas būtų priskiriamas platinimo teisinei kategorijai, užtektų pardavimo ar kitokio nuosavybės į saugomą objektą perleidimo, kad įgijėjas galėtų naudoti kūrini nauju būdu be autoriaus leidimo ir jam neatlyginant.

Doktrinoje teigiama, jog ATGTĮ nėra pateikiamas baigtinis platinimo formų sąrašas (Mizaras, 2008, p. 388). Toks požiūris suprantamas, nes užtikrina didesnę

intelektinės nuosavybės apsaugą. Tačiau juo negali būti vadovaujama dėl ESTT pozicijos - ne dėl tvirtinimo, jog sąrašas nėra baigtinis, o dėl teiginio dalies, kurioje nurodoma, jog sąrašas nėra baigtinis būtent ATGTĮ. Teisingumo Teismas pažymėjo, kad Informacinės visuomenės direktyvos 3 straipsnio 1 dalis negali būti aiškinama kaip suteikianti teisę valstybėms narėms numatyti platesnę viešo paskelbimo sąvoką, nustatant, jog ji apima daugiau veiksmų, nei nurodyta nuostatoje (2014 m. vasario 13 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Nils Svensson ir kt. prieš Retriever Sverige AB* byloje Nr. C-466/12 (toliau - **Svensson byla**), 37 p.). Manytina, kad tokia pati išvada taikytina ir Informacinės visuomenės direktyvoje įtvirtintai platinimo teisei⁷. Todėl laikytina, kad ATGTĮ yra pateikiamas baigtinis platinimo teisės formų sąrašas, kuris turi būti pilna apimtimi įgyvendintas, remiantis direktyvomis, o Informacinės visuomenės direktyvoje nėra pateikiamas baigtinis platinimo formų sąrašas, atsižvelgiant į tikslą užtikrinti autorių ir gretutinių teisių subjektų aukšto lygio teisių apsaugą (Informacinės visuomenės direktyva, 2001, 9 konstatuojamasis p.).

Tokiu pat būdu kaip minėta pirmose pastraipose apibrėžiama ir gretutinių teisių subjektų (atlikėjų, fonogramų gamintojų, transliuojančiųjų organizacijų, audiovizualinio kūrinių pirmojo įrašo gamintojų) bei *sui generis* teisių subjekto (duomenų bazių gamintojų) platinimo teisė ir platinimo teisės pasibaigimas (išnaudojimas), bei saugomo objekto įgijėjo turimos teisės.

Paminėtina, jog yra keli skirtumai, o būtent, duomenų bazių gamintojams suteikta platinimo teisė savo apimtimi šiek tiek skiriasi. Ji neapima teisės į panaudą, tad ir išnaudojimo taisyklės išimtis taikoma tik nuomai, o ne panaudai (ATGTĮ, 1999, 61 str.). Likusi platinimo teisės sąvoka yra analogiška autorių išimtinės platinimo teisės į kūrinius sąvokai (Mizaras, 2009, p. 154). Šis neatitikimas toliau nebus aptariamasis, nes nėra aktualus šiame rašto darbe.

Panašiai ir ATGTĮ 56 straipsnio 1 dalies 7 punkte transliuojančiosioms organizacijoms nustatyta platinimo teisė neapima teisių nuomoti ir teikti panaudai. O platinimo išnaudojimo taisyklė neturi išimties nuomos ir panaudos atveju (ATGTĮ, 1999,

---

⁷ Remiantis tais pačiais argumentais, kuriais rėmėsi Teisingumo Teismas *Svensson* byloje: 1) tai atitinka, Informacinės visuomenės direktyvos konstatuojamosios dalies 1, 6 ir 7 d. nurodytą direktyvos tikslą – pašalinti teisės aktų skirtumus ir teisinį netikrumą, 2) aiškinant kitu būdu būtų pakenkta vidaus rinkos veikimui, 3) kai konvencijoje valstybei narei leidžiama priimti Sąjungos teisei prieštaraujančią priemonę, tačiau ji neįpareigojama to daryti, valstybė narė turi susilaikyti nuo tokios priemonės priėmimo.

56 str. 3 d.). Kadangi ši išvada suformuota tik iš vieno straipsnio, nedarant detalios viso įstatymo, ES reglamentavimo ar teismų praktikos analizės, tam, kad nebūtų nukrypta nuo analizuojamo objekto (nebūtų skiriamas dėmesys, tam, kas nėra pagrindinis tyrimo objektas), toliau rašto darbe bus remiamasi doktrinos pozicija, kurioje teigiama, kad transliacijų įrašų „*platinimo sąvoka yra analogiška autorių išimtinės platinimo teisės į kūrinių sąvokai*“ (Mizaras, 2009, p. 106).

Kalbant toliau apie skirtumus reglamentavime, transliuojančiosioms organizacijoms neįvardinta teisė perduoti nuosavybėn transliacijų įrašus kitais būdais (numatytas tik pardavimas) (ATGTĮ, 1999, 56 str. 1 d. 1 p.), tačiau, manytina, kad tai įstatymo leidėjo klaida, nes nustatant šiems subjektams platinimo teisės išnaudojimą, yra paminėti kiti perdavimo nuosavybėn būdai: „*<...> išimtinė teisė platinti transliacijų įrašus ar jų kopijas <...> nustoja galioti (išnaudojama) ir <...> perduotą ar kitu būdu perduotą nuosavybėn ir teisėtai komercinėje apyvartoje esantį transliacijos įrašą ar jo kopijas*“ (ATGTĮ, 1999, 56 str. 3 d.). Analogiškas netikslumas reglamentavime padarytas ir apibrėžiant duomenų bazių gamintojų platinimo teisę (ATGTĮ, 1999, 61 str. 1 d. 2 p. ir 4 p.). Atsižvelgiant į tai kas paminėta ir remiantis doktrina (Mizaras, 2009, p. 106, 154), laikytina, kad transliuojančiosioms organizacijoms ir duomenų bazių gamintojams suteiktos platinimo teisės sąvoka yra analogiška autorių išimtinės platinimo teisės į kūrinių sąvokai.

Elektroninės spaudos leidėjams išimtinė teisė platinti nesuteikiama, atsižvelgiant, jog kalbama apie materialios išraiškos neturintį kūrinių - elektroninį spaudos leidinį, kuris naudojamas internete (ATGTĮ, 1999, 57¹ str.).

Išnaudojimo principas veikia ir pramoninės intelektinės nuosavybės srityje: patentų (Patentų įstatymas, 1994, 35 str. 3 d. 4 p.), pramoninio dizaino (Dizaino įstatymas, 2002, 39 str.), augalų veislių (Augalų veislių apsaugos įstatymas, 2001, 29 str.) bei prekių ženklų (Prekių ženklų įstatymas, 2000, 19 str.) atveju⁸. Nepaisant to, diskusija dėl galimybės taikyti teisių išsėmimo taisyklę skaitmeninėje erdvėje autorių teisėje ir pramoninės nuosavybės teisėje skiriasi. Autorių teisėje ji koncentruojasi ties

---

⁸ Pavyzdžiui, patento savininkui pardavus patentuotas prekes Europos ekonominėje erdvėje, pasibaigia jo teisė kontroliuoti tolesnį tokių prekių judėjimą EEE. Prekių ženklo savininkas po pirmojo teisėto pardavimo toliau neturi teisės kontroliuoti jo prekės ženklu pažymėtų prekių ar paslaugų platinimo ES rinkoje. Dizaino savininko teisės pasibaigia jam pačiam ar jo sutikimu išleisto į apyvartą gaminio, kuriame išreikštas apsaugą turintis dizainas, atžvilgiu Europos bendrijoje.

argumentavimu, kad turi būti taikoma platinimo teisė ir jos išnaudojimo taisyklė, o ne padarymo viešai prieinamumo teisė, tam tikriems saugomų kūrinių naudojimo būdams. Pramoninėje nuosavybėje teisių turėtojai neturi saugomų objektų padarymo viešai prieinamais teisės ar viešo paskelbimo teisės. Apskritai, paminėtuose įstatymuose nėra kalbama apie jokiais teisėmis konkrečiai susietas su pramoninės nuosavybės objektų naudojimu skaitmeninėje erdvėje. Tačiau tai nereiškia, jog pramoninėje nuosavybėje nėra skaitmeninės išraiškos dizaino, patentų ar prekės ženklų. Tokio saugomo objekto pavyzdžiu galėtų būti grafinės vartotojų sąsajos (kompiuterių ekranų išdėstymas), kompiuterinės piktogramos ar kiti 14.04 Lokarno klasifikacijos klasės objektai (žr. <https://euipo.europa.eu/designclass/>). Tad analizė, laikytina, susitelktą ties tuo, ar pramoninės nuosavybės subjektų teisės platinti išnaudojimas taikomas ir tada, kai objektas yra skaitmeninio formato ir naudojamas skaitmeninėje erdvėje. Tai probleminis, tik pramoninei nuosavybei būdingas, klausimas. Dėl šių skirtumų ir rašto darbo apimties ribojimų, išnaudojimo taisyklė skaitmeninėje erdvėje pramoninės nuosavybės srityje nebus aptariama.

Atsižvelgiant į tai, kas paminėta, platinimo teisės išnaudojimo taisyklės taikymas skaitmeninėje erdvėje šiame rašto darbe bus aptariamas autorių, gretutinių teisių bei *sui generis* teisių apimtyje, naudojant bendrą autorių teisės pavadinimą, ir jos turinys ir išvados bus vienodos šioms paminėtoms sritims, ir nebus analizuojama pramoninės nuosavybės srityje dėl šių institutų skirtumų.

Taip pat apibendrintina, jog pasirinktas išnaudojimo taisyklės suformulavimo būdas reiškia, kad jei kuris nors naujas kūrinių naudojimo būdas bus priskiriamas platinimo teisinei kategorijai, užtektų parduoti ar kitaip perleisti nuosavybę į kūrinių tam, kad naujas savininkas galėtų naudoti kūrinių nauju būdu be autoriaus leidimo ir jam neatlyginant. Ir nereikia analizuoti ar tokiam naudojimui taikomas išsėmimas.

1.1.2 Reglamentavimas Europos Sąjungoje

Remiantis doktrina, Informacinės visuomenės direktyvos 4 straipsnyje nustatyta platinimo teisė apima ir „*pardavimą bei kitokį perdavimą nuosavybėn, taip pat perdavimą valdyti ir (ar) nuomoti (nuomą ir panaudą)*“ (Mizaras, 2008, p. 383). Platinimo teisės išnaudojimas apibrėžiamas nustatant, kad „*kūrinių originalo ar kopijų platinimo teisė nėra laikoma išnaudota Bendrijoje, išskyrus tuos atvejus, kai teisių turėtojas Bendrijoje pirmą kartą tą*

objektą parduoda ar kitaip perleidžia jo nuosavybę arba tai daroma jo sutikimu“ (Informacinės visuomenės direktyva, 2001, 4 str. 2 d.). Tad iš esmės reglamentavimas tapatus. Informacinės visuomenės direktyvos nuostatos pilna apimtimi įgyvendintos ATGTĮ.

Kompiuterių programoms platinimo teisė nustatyta Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos Nr. 2009/24/EB dėl kompiuterių programų teisinės apsaugos (toliau - **Kompiuterių programų direktyva**) 4 straipsnio 1 dalies c punkte, platinimo teisės išnaudojimas šio teisės akto - 4 straipsnio 2 dalyje⁹. Nuomos ir panaudos teisė tiek autoriams¹⁰, tiek gretutinių teisių subjektams bei platinimo teisė gretutinių teisių subjektams (atlikėjams į atlikimo įrašą, fonogramų gamintojams, filmo pirmojo įrašo gamintojams ir transliuojančiosioms organizacijoms) suteikta 2006 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos Nr. 2006/115/EB dėl nuomos ir panaudos teisių bei tam tikrų teisių, gretutinių autorių teisėms, intelektinės nuosavybės srityje (toliau – **Nuomos ir panaudos teisių direktyva**) 9 straipsnio 1 dalyje, išsėmimas – 9 straipsnio 2 dalyje¹¹, duomenų bazių gamintojams minima teisė ir jos išnaudojimas numatyti 1996 m. kovo 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos Nr. 96/9/EB dėl duomenų bazių teisinės apsaugos (toliau – **Duomenų bazių direktyva**) 5 straipsnio c dalyje¹².

Visų paminėtų ES direktyvų nuostatos yra įgyvendintos ATGTĮ.

Vadovaujantis Teisingumo Teismo praktika Informacinės visuomenės direktyvos 4 straipsnio 2 dalyje nepalikta galimybė nacionalinėje teisėje numatyti kitokios teisės išnaudojimo taisyklės (2015 m. sausio 22 d. ESTT sprendimas *Art & Allposters International BV prieš Stichting Pictoright* byloje Nr. C-419/13 (toliau – **Allposters byla**),

---

⁹ „Pirmą kartą autoriaus teisių turėtojui arba su jo leidimu pardavus programos kopiją Bendrijoje, išnaudojama tos kopijos platinimo Bendrijoje teisė, išskyrus teisę kontroliuoti tolesnę programos ar jos kopijos nuomą“.

¹⁰ išskyrus pastatų ir taikomųjų dailės kūrinių atžvilgiu, kaip numatyta 2006 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2006/115/EB dėl nuomos ir panaudos teisių bei tam tikrų teisių, gretutinių autorių teisėms, intelektinės nuosavybės srityje 3 str. 2 d.

¹¹ Reglamentuojama, kad išnaudojimas įvyksta tik pardavimo atveju, tačiau netaikoma kitais nuosavybės perdavimo atvejais: „1 dalyje nurodytam objektui platinimo teisė Bendrijoje neišsemiama, išskyrus tuos atvejus, kai pirmas tokio objekto **pardavimas** Bendrijoje įvykdomas paties teisių turėtojo arba jam sutikus“.

¹² Reglamentuojama, kad išnaudojimas įvyksta tik pardavimo atveju: „Pačiam teisės savininkui arba su jo leidimu kartą **pardavus** duomenų bazės kopiją Bendrijoje prarandama teisė kontroliuoti tokios kopijos perpardavimą Bendrijos teritorijoje“.

30 p.). Dėl šių ir kitų priežasčių rašto darbe labai svarbus ES teisinis reglamentavimas ir Teisingumo Teismo jurisprudencija.

Ir atsižvelgiant į tokį patį platinimo teisės išsėmimo formulavimo būdą autoriams ir gretutinių teisių subjektams, taikytina ta pati išvada, jog pasirinktas išnaudojimo taisyklės suformulavimo būdas reiškia, kad jei kuris nors naujas kūrinio ar kito saugomo objekto naudojimo būdas bus priskiriamas platinimo teisei kategorijai, užtektų parduoti ar kitaip perleisti nuosavybę į kūrinį ar kitą saugomą objektą tam, kad savininkas galėtų naudoti jį nauju būdu be autoriaus ar gretutinių teisių subjekto leidimo ir jam neatlyginant. Tokiu atveju nereikėtų analizuoti, ar tokiam naudojimui taikomas išsėmimas.

1.2 Platinimo teisės išnaudojimas – platinimo teisės riba

Sistemiškai vertinant ATGTĮ matyti, jog pasirinkta netikėta vieta apibrėžti platinimo teisės išnaudojimo taisyklę¹³, nes, manytina, kad tai autorių teisių ribojimas, o ne kokia nors autoriaus teisė, tačiau ji yra nurodoma teisių, o ne apribojimų skirsnyje¹⁴. Analogiškai reglamentuojama ir gretutinių teisių subjektams bei *sui generis* teisių subjektui¹⁵. Atkreiptinas dėmesys, jog ir doktrinoje ši taisyklė analizuojama aptariant pačią platinimo teisę, o ne autorių turtinių teisių išimtis (Mizaras, 2008, p. 408; Stonkienė, 2011, p. 106-107; Matulevičienė, 2010, p. 133). Ši nuostata ATGTĮ nėra priskirta nei prie vienos turtinių teisių apribojimų rūšių, nėra paminima koks visuomenės interesas ar teisė šiuo atveju tapo pirmesnis.

Tai, jog tai yra teisių ribojimas, galime teigti lingvistiškai aiškindami ATGTĮ 16 straipsnio turinį, nes jo 1 ir 2 dalyse kalbama apie autoriaus teisių ribas - autoriaus teisė platinti nustoja galioti kai tenkinamos įvardintos sąlygos ir tai reiškia, jog konkretaus saugomo kūrinio egzemplioriaus įgijėjas gali jį toliau platinti be autoriaus leidimo ir jam

---

¹³ Platinimo teisės išnaudojimo taisyklė apibrėžiama ATGTĮ „Autorių teisės“ skirsnio 16 straipsnyje, kuris pavadintas „Kūrinio platinimas po pirmojo pardavimo ar kitokio nuosavybės teisių į kūrinį perdavimo“.

¹⁴ Toks reglamentavimas atitinka tarptautinę teisę ir ES teisę.

¹⁵ Išsėmimas atlikėjams numatytas ATGTĮ 53 straipsnyje, kuris pavadintas „Atlikėjų turtinės teisės“; fonogramų gamintojams – ATGTĮ 54 str. „Fonogramų gamintojų teisės“; transliuojančiosioms organizacijoms – ATGTĮ 56 str. „Transliuojančiųjų organizacijų teisės“; Audiovizualinio kūrinio (filmo) pirmojo įrašo gamintojams – 57 str. „Audiovizualinio kūrinio (filmo) pirmojo įrašo gamintojo teisės; išsėmimas duomenų bazių gamintojams numatytas 61 str., skirtame nustatyti duomenų bazių gamintojų teises.

neatlyginant. O būtent konkrečios teisės turinio ir šios teisės įgyvendinimo ribų nustatymas būdingas apribojimams (Mizaras, 2008, p. 502). Antra, šio instituto tikslas toks pats kaip ir kitų autorių teisių ribojimų – visuomenės ir autorių interesų derinimas (Mizaras, 2008, p. 494; Matulevičienė, 2010, p. 150). Pavyzdžiui, prof. dr. Vytautas Mizaras teigia, jog pagrindinė išnaudojimo instituto susiformavimo teorija reikėtų laikyti apyvartos užtikrinimo sieki, kuria įgyvendinamas *visuomenės interesas turėti aiškius ir apibrėžtus rinkos santykius* (Mizaras, 2008, p. 412). Vadinasi autoriaus teisė platinti kūrinių ar jo kopijas po jų pirmo pardavimo susiaurinama dėl visuomenės intereso. Tiesa, esama manančių ir kitaip, pavyzdžiui, teigiančių, jog nėra poreikio kalbėti apie teisių turėtojo interesus išnaudojimo atveju, nes, kai įsigalioja išnaudojimas, teisių turėtojui nelieka jokių teisių, jau nekalbant apie interesus (Interface between exhaustion of intellectual..., 2012, p. 8). Tačiau ši išvada daryta kalbant apie patentus, o autorių teisių atveju, autoriai turi ir neturtines teises, kurios negali būti perduotos ar išnaudotos, tad net ir pardavus, suteikus ar pasibaigus turtinėms teisėms lieka neturtinės teisės ir su jomis susiję interesai. Taip pat, po pirmo saugomo objekto pardavimo lieka ir dalis turtinių teisių, autoriai išsaugo interesą nuomos, panaudos, atgaminimo ir kitų savo išimtinių turtinių teisių atžvilgiu. Be to, pramoninėje nuosavybėje kai kurių saugomų objektų atžvilgiu pati išsėmimo taisyklė turi savo ribojimus. Pavyzdžiui, ženklo savininko teisių pasibaigimas netaikomas kai ženklo savininkas turi pagrįstų priešasčių prieštarauti, kad prekės toliau būtų komercializuojamos (Prekių ženklų įstatymas, 2000, 19 str. 2 d.). Kas rodo, kad net kai ji pasibaigia – teisių turėtojo interesai nedingsta. Dėl šių priešasčių tokiai nuomonei nepritariama.

Remiantis tuo kas išdėstyta, išplaukia išvada, jog išsėmimas yra platinimo teisės apribojimas, o ne atskira autorių teisė. Nors, tiesa, jog traktuojamas skirtingai nei kiti ribojimai. Pavyzdžiui, jam netaikoma „trijų pakopų testo“ taisyklė¹⁶.

---

¹⁶ Tai lemia vieta, kurioje reglamentuojama išsėmimo taisyklė ATGTĮ, Informacinės visuomenės direktyvoje, Pasaulio prekybos organizacijos sutartyje dėl intelektinės nuosavybės teisių aspektų, susijusių su prekyba (toliau – **TRIPS**) (6 str.) ir 1886 m. rugsėjo 9 d. Berno konvencijoje dėl literatūros ir meno kūrinių apsaugos (toliau - Berno konvencija). Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos (toliau – **PINO**) organizuojamos konferencijos Marakeše 2013 metais informacinėje medžiagoje „Marrakesh Note 6“ pabrėžiama, jog „*Berno konvencijoje numatytas trijų pakopų testas buvo sukurtas 1967 m., siekiant numatyti bendrąsias autorių atgaminimo teisių išimtis, tačiau tik tose srityse, kuriose Berne nebuvo atskiro (arba konkretaus) išimties standarto*“, kur išsėmimas ir yra tokia atskirai paibrėžta išimtis (žr.: <https://www.keionline.org/r2r/marrakesh>).

Įsivardinti, ar platinimo teisės išsėmimas yra autoriaus teisių suvaržymas, šiame rašto darbe yra svarbu todėl, kad tai nurodo analizės kryptį. Esminiu klausimu tampa teisių turėtojo ir visuomenės interesų bei teisių balansas. Jei tai būtų atskira teisė, tai jos taikymas skaitmeninėje erdvėje, manytina, galėtų būti keliamas iš aukšto lygio autorių apsaugos pozicijų, o analizuojant ribojimus (išimtis) dėmesys nukreipiamas į visuomenės poreikius bei teisių pusiausvyrą.

Kokie interesai ir teisės nurodo poreikį apriboti autoriaus teises skaitmeninėje erdvėje padės atskleisti antrame skyriuje analizuojamos išsėmimo taikymo teorijos.

1.3 Analizės objektas – ir platinimo teisė ir jos išsėmimas

Dėl išsėmimo taisyklės suformulavimo būdo (kuris aptartas 1.1.1 skyriuje) yra galimybė vertinti tik tiek, ar konkretus veiksmas patenka į platinimo teisės sąvoką ar kokios kitos teisės sąvoką, su galimybe apeiti paties išsėmimo taikymo nagrinėjimą, nes, kaip minėta, išsėmimo taikymo supaprastinta formulė yra tokia: kūrinio naudojimo veiksmas patenka į platinimo sąvoką + tuo veiksmu įvyko nuosavybės perdavimas = platinimo teisė pasibaigė. Arba, manytina, galima būtų traktuoti ir tokiu būdu: įvyko nuosavybės perdavimas = platinimo teisė pasibaigė¹⁷. Tokios nuomonės, jog nuosavybės teisės perdavimas yra lemiamą reikšmę turintis veiksnys, laikosi ir Michel M Walter ir Lutz Riede komentuodami Informacinės visuomenės direktyvą (Walter, Riede, 2010, p. 997).

ESTT pagrindinėse dviejose bylose, kur tiesiogiai buvo sprendžiamas klausimas dėl skaitmeninio išsėmimo, argumentų dėl išnaudojimo taikymo skaitmeninėje erdvėje, susijusių su interesų ir teisių derinimu ar išsėmimo taikymo skaitmeninėje erdvėje pasekmėmis, pateikė nedaug.

Teisingumo Teismas *UsedSoft* byloje, kurioje spręstas klausimas dėl kompiuterių programinės įrangos platinimo internete, sprendimo pagrindimo eiga buvo

---

¹⁷ Žinoma yra ir kiti reikalavimai, pavyzdžiui, pirminis pateikimas į apyvartą turi būti teisėtas, jis turi būti atliktas teisių turėtojo ar jo leidimu, tačiau dėl šių sąlygų didelės diskusijos nėra sprendžiant dėl galimybės taikyti platinimo teisės išnaudojimą skaitmeninėje erdvėje.

Viena iš esminių sąlygų susijusių su objektu yra, ar kūrinys yra materialios ar nematerialios išraiškos, nes platinimo teisė yra taikoma, kai į apyvartą pateikiamas materialios išraiškos kūrinys - kūrinys perduodamas su savo fizine laikmena, o viešas paskelbimas apima kūrinio naudojimo būdus, kai kūrinys pateikiamas be fizinės laikmenos.

tokia: kompiuterinės programos perdavimą internetu, sudarant laike neterminuotą licenciją dėl jos naudojimo, prilygino pardavimui (išaiškinant, jog tai reiškia nuosavybės teisės perdavimą) ir padaręs išvadą, jog nuosavybės teisės perdavimas transformuoja viešo paskelbimo veiksmą į platinimo veiksmą, teigė, jog tada gali įvykti platinimo teisių išnaudojimas (*UsedSoft* byla, 2012, 35-52 p.)¹⁸. Toliau byloje buvo aptariama ar Kompiuterių programų direktyvos 4 straipsnio 2 dalyje nurodytas platinimo teisės išnaudojimas gali apimti ir nematerialias kopijas. Byloje vertinamas reglamentavimas ir, skiriant tik po vieną pastraipą, trumpai paminimas galimumas taikyti išnaudojimą skaitmeninio kūrinio atžvilgiu per vienodo požiūrio principą, šios taisyklės tikslą¹⁹ ir tinkamo atlyginimo principą (*UsedSoft* byla, 2012, 61-63 p.).

Teisingumo Teismas *Tom Kabinet* byloje minimų argumentų atžvilgiu buvo dar šykštesnis. Byloje pateikęs atsakymą dėl elektroninių knygų perdavimo naudotis neribotą laiką parsisiunčiant jas internetu už užmokestį priskyrimo sąvokai „viešas paskelbimas“, o ne „platinimas“, nurodė, jog nereikia pasisakyti dėl išsėmimo taikymo (*Tom Kabinet* byla, 2019, 72 p.). Ir tik argumentuodamas vienoje pastraipoje paminėjo galimą virtualios antrinės rinkos poveikį autorių teisių turėtojo interesams, o būtent, jog tai gali paveikti interesą gauti tinkamą atlygį, nes naudojimo būdai (pateikimas materialioje laikmenoje ir elektroninės knygos pateikimas) nėra lygiaverčiai ekonominiu ir funkciniu požiūriu (*Tom Kabinet* byla, 2019, 58 p.).

Tačiau, dėl šios taisyklės reikšmingumo rinkai ir konkurencijai, manytina, kad nėra galimas tik parinkimas platinimas ar viešas paskelbimas (padarymas viešai prieinamu), tuo pačiu turi būti vertinamas ir pats ribojimas. Tokio požiūrio, tik dėl kitų priežasčių, laikosi ir Teisingumo Teismo generalinis advokatas Maciej Szpunar. Jis savo išvadoje *Tom Kabinet* byloje teigia, jog „būtų nelogiška ir netinkama atskirti platinimo teisę ir šios teisės išnaudojimą, nes šios dvi sąvokos apima tuos pačius veiksmus“ (ESTT generalinio advokato M. Szpunar 2019 m. rugsėjo 10 d. išvada *Tom Kabinet* byloje, 2019, 24 p.) (toliau – **M. Szpunar išvada**), ir savo išvados 79 - 97 punktuose išsamiai analizuoja išsėmimo taikymo pasekmes interesų pusiausvyros derinimo atžvilgiu.

---

¹⁸ Nepamirštant ir tinkamo atlygio aspekto, t.y. „sumokėjus kainą, skirtą sudaryti jam galimybę gauti atlyginimą, kuris atitinka jam priklausančio kūrinio kopijos ekonominę vertę“ (*UsedSoft* byla, 2019, 72 p.).

¹⁹ Įvardinama, kad „tikslas - siekiant išvengti rinkų atskyrimo, sumažinti šių kūrinių platinimo apribojimus iki tokio lygio, kiek to reikia išsaugoti specifinį atitinkamos intelektualinės nuosavybės objektą“ (*UsedSoft* byla, 2019, 62 p.).

Doktrinoje interesų derinimui ir išsėmimo taikymo pasekmėms (poreikiui) irgi skiriamas žymiai didesnis dėmesys.

Kadangi šiandien, atsižvelgiant į teisinį reglamentavimą bei Teisingumo Teismo išaiškinimus, platinimo teisė ir jos išnaudojimas negali būti taikomi skaitmeniniams kūriniams, naudojamiems internete²⁰, būtent interesų bei teisių derinimo dalis yra esmė, dėl kurios galėtų pasikeisti šios taisyklės reguliavimas.

Apibendrintina, jog vien tik kūrinio naudojimo būdo kvalifikavimas (priskyrimas platinimui ar padarymui viešai prieinamam) nėra pakankamas, būtina ir paties išsėmimo principo, kaip platinimo teisės ribojimo, taikymo analizė dėl šio principo reikšmės. Dėl šios priežasties kitame skyriuje bus aptartos išnaudojimo principo atsiradimo teorijos (tikslai). Tik iš pradžių yra reikalingas trumpas intarpas, paaiškinantis, dėl kokių saugomo objekto naudojimo internete būdų kyla klausimai.

1.4 Pilkoji zona

Doktrinoje, diskutuojant dėl išnaudojimo taisyklės taikymo skaitmeninėje erdvėje, aptariami du skirtingi kūrinių naudojimo būdai internete. Dalis mokslininkų laiko, jog vienam būdai jau dabar turėtų būti taikomas platinimas su jo išsėmimu, o kitam įstatymų leidėjas yra raginamas numatyti skaitmeninį išsėmimą (Mezei, 2020; Sganga, 2018).

Pilkąją zoną tarp viešo paskelbimo (padarymo viešai prieinamam) ir platinimo teisių vadinama situacija, kai skaitmeninius kūrinius, pateiktus internete, pirkėjas įsigyja (parsiunčia) savo įrenginyje (į savo įrenginį), o ne tik prieina prie jo individualiai pasirinktoje vietoje ir pasirinktu laiku (Sganga, 2018, 29 p.). Manoma, jog pirmasis atvejis yra funkciškai artimesnis platinimui, o ne viešam paskelbimui²¹ (Sganga, 2018, 102 p.).

---

²⁰ Tom Kabinet byloje ESTT nusprendė, jog el. knygu, o tai reiškia, jog tuo pačiu ir kitų skaitmeninės formos kūrinių, kuriems taikomi Informacinės visuomenės direktyvos 2-4 straipsniai, pateikimas naudoti internete patenka į viešo paskelbimo (padarymo viešai prieinamam), o ne į platinimo teisės turinį. Taip pat, Teisingumo Teismas laiko, jog Informacinės visuomenės direktyvoje yra aiškiai nustatyta ir negali būti aiškinama kitaip, kad platinimo teisė ir jos išnaudojimas yra taikomi tik materialioms kūrinio kopijomis (Tom Kabinet byla, 2019).

²¹ Primintinas viešo paskelbimo (padarymo viešai prieinamam) teisės turinys, nustatytas Informacinės visuomenės direktyvos 3 str. *„Teisė viešai paskelbti kūrinius ir teisė kitus objektus padaryti viešai prieinamus“*: „I. Valstybės narės nustato autoriams išimtinę teisę leisti arba uždrausti bet kokį savo kūrinių viešą skelbimą laidais ar bevielėmis ryšio priemonėmis, įskaitant savo kūrinių padarymą viešai prieinamais tokiu būdu, kad visuomenės nariai galėtų juos pasiekti individualiai pasirinktoje vietoje ir pasirinktu laiku.

Lygiai taip pat ir P. Mezei kalba apie du naudojimo būdus. Jis teigia, jog būtent ESTT išskyrė dviejų rūšių kūrinių naudojimą internete. Pirmuoju atveju naudojimo būdams, kurių metu nesukuriama nuolatinė saugomo objekto kopija, taikoma teisė padaryti viešai prieinamą. Pagal antrąjį scenarijų galutinis naudotojas už pirkimo kainą gauna nuolatinę kopiją, kuri lieka jam visam laikui. P. Mezei teigia, kad šis antras scenarijus tiksliai atspindi *UsedSoft* bylą ir primena, kad ESTT *UsedSoft* byloje paskelbė, jog antroji naudojimo būdų kategorija, yra autorių teisių objektų pardavimas, taigi ir platinimas, o ne viešas paskelbimas.

Pirmo atvejo pavyzdžiu galėtų būti nuotraukos patalpinimas su straipsniu interneto svetainėje. Antru atveju – pateikiama nuoroda į el. knygą, kurią gali skaityti, tik parsisiuntus į savo kompiuterį arba *UsedSoft* bylos atveju – pateikiama parsisiųsti kompiuterių programinė įrangą, kurią, norėdamas naudoti, iš pradžių turi parsisiųsti į savo įrenginį (kompiuterį, planšetinį kompiuterį, telefoną ar panašiai).

Šiam antram naudojimo būdai (scenarijui) minimi autoriai teigia, kad reikia atsižvelgti į formos ir tikslo argumentą. Programinė įranga, ar perduodama internetu ar įrašyta į laikmeną, vis tiek yra skirta veikti (funkcionuoti) skaitmeninėje erdvėje. Taip ir el. knyga, nors ir pateikiama fizinėje laikmenoje (pavyzdžiui, CD) ar internetu, gali būti pateikiama tokiu būdu, kad galėtų būti “naudojama” tik skaitmeninėje erdvėje (Mezei, 2020). Dėl šių priežasčių vienodo požiūrio principas reikalauja, jog minėtos situacijos, kurios yra funkciškai ir ekonomiškai panašios, būtų vertinamos vienodai ir el. knygoms būtų taikoma platinimo teisė ir jos išsėmimas (Sganga, 2018).

Laikomasi nuomonės, jog šis principas turėtų leisti peržengti griežtą taikomų teisių atskyrimą pagal objekto materialumą, nematerialumą.

Šis požiūris mums svarbus siekiant geriau suprasti, dėl kokių priežasčių tokios technologijos kaip NFT, kurios detalčiau bus aptartos trečiame skyriuje, vėl sujungia išsėmimo skaitmeninėje erdvėje klausimą. Pagal savo naudojimo būdą, jos patenka į pilkąją

---

2. *Valstybės narės nustato išimtinę teisę leisti arba uždrausti padaryti viešai prieinamus laidais ar bevielėmis ryšio priemonėmis tokiu būdu, kad visuomenės nariai galėtų juos pasiekti individualiai pasirinktoje vietoje ir pasirinktu laiku: a) atlikėjams — savo atlikimo įrašus; b) fonogramų gamintojams — savo fonogramas; c) filmų pirmojo įrašo gamintojams — jų filmų originalus ir kopijas; d) transliuojančiosioms organizacijoms — savo transliacijų įrašus nepaisant to, ar tos transliacijos perduodamos laidais ar eteriu, įskaitant kabelinį ar palydovinį perdavimą.“*

zoną (už pirkimo kainą pirkėjas gauna kūrinį ar kitą saugomą objektą, kuris lieka jam visam laikui)²².

---

²² Kaip bus paminėta trečioje dalyje, taip būna ne visais atvejais, nes dažnai parduodantis asmuo „pamiršta“ perduoti teises į kūrinį, susietą su NFT, ir tada perduodamos tik teisės į NFT.

2 PLATINIMO TEISĖS IŠNAUDOJIMO TAISYKLĖS SUSIFORMAVIMO TEORIJS

Yra kelios teorijos, iš kurių kildinama platinimo teisės išsėmimo taisyklė. Jei keliame klausimą dėl platinimo teisės išnaudojimo taikymo skaitmeninėje erdvėje, svarbu būtų peržvelgti minimas teorijas per šį aspektą.

2.1 Nuosavybės teorija

2.1.1 Nuosavybės teorijos esmė

Vienu iš pagrindų yra laikoma nuosavybės teorija. Ši teorija sako, kad tokiu būdu, o būtent platinimo teisei taikant išnaudojimo taisyklę po pirmo teisėto kūrinio ar kito saugomo objekto išleidimo į apyvartą, yra derinami materialinės nuosavybės savininko ir intelektualinės nuosavybės teisių turėtojo interesai (Mizaras, 2008, p. 410; Walter, Riede, 2010, p. 997).

Kaip žinome, autorių teisės yra išimtinio pobūdžio ir nukreiptos į kūrinį, o kūrinio įgijėjo - susietos su įsigytu konkrečiu kūrinio egzemplioriumi ir išimtinės tik to daikto atžvilgiu (Mizaras, 2008, p. 67-68). Šiuo atveju veikia materialinės ir intelektualinės nuosavybių atskirumo principas, kuris reiškia, kad į tą patį vieną objektą keli asmenys turi skirtingas teises ir vienos teisės perleidimas nereiškia kitos teisės perleidimo (Matulevičienė, 2010, p. 145). Pavyzdžiui, į knygyne nusipirktą knygą teises turi šią knygą įsigijęs asmuo, kaip fizinio daikto savininkas, o į knygoje užfiksuotą kūrinį - šio kūrinio autorius, net kai ši knyga nusiperkama – perleidžiama tik materialinės nuosavybės teisė.

Nuosavybės teorija teigia, jog dėl kelių asmenų interesų, nukreiptų į tą patį objektą, buvimo, ieškomi būdai šiuos interesus suderinti. Intelektinės nuosavybės teisių turėtojas, be kita ko, turi interesą dėl savo kūrinio ar kito saugomo objekto naudojimo ir atlygio už šį naudojimą gavimo, o materialinės nuosavybės objekto, kuriame yra išreikštas kūrinys ar kitas saugomas objektas, savininkas turi interesą naudoti jam nuosavybės teise priklausantį daiktą be papildomo atlyginimo ir neprašant leidimo. Šių asmenų interesų derinimui ir nustatyta platinimo teisės išnaudojimo taisyklė. Nuosavybės teoriją Teisingumo Teismo generalinis advokatas M. Szpunar įvardino tokiu būdu: „*autorių teisės negali būti viršesnės nei nuosavybės teisė, kurią šis įgijėjas turi į atitinkamo kūrinio kopiją kaip daiktą*“ (M. Szpunar išvada, 2019, 1 p.).

Kaip minėta, išsėmimas daikto savininkui suteikia galimybę daiktą parduoti ar kitaip perleisti nuosavybę, siūlyti ir reklamuoti, perduoti valdyti, importuoti bei eksportuoti, bet galimi atlikti veiksmai neapima kitų platinimo formų (nuomos ir panaudos) ir, manytina, neapima materialinės nuosavybės teisės formų (valdyti, naudoti ir disponuoti)²³ visa apimtimi. Pavyzdžiui, įgijėjas negali perdirbti daikto be autoriaus leidimo, jei tokiu būdu perdirbamas ir kūrinys, nes tokią išimtinę teisę turi autorius (ATGTĮ, 1999, 15 str. 1 d. 4 p.). Tai reiškia, jog įgijėjas negali pilna apimtimi valdyti daikto. Pavyzdžiui, jis negali viešai rodyti²⁴ daikto be autoriaus leidimo - apribota daiktinė naudojimo teisė. Dailės kūrinio originalo savininkas negali jo sunaikinti, prieš tai nepasiūlęs grąžinti originalą autoriui, o jei tokios galimybės nėra, tai bent sudaryti sąlygas padaryti kūrinio kopiją (ATGTĮ, 1999, 18 str. 2 d.) - negali pilna apimtimi naudoti daikto ir juo disponuoti. Vadinasi, net pasibaigus platinimo teisei, įgijėjas neturi visų materialinės nuosavybės savininko teisių, jos vis tiek yra ribojamos kitų autoriaus turtinių ir neturtinių teisių.

Iš paminėtų pavyzdžių akivaizdžiai matyti, jog įgyjamų teisių turinys neatitinka daiktinės nuosavybės teisių turinio, pavyzdžiui, autorių teisė perduoti valdyti (kaip platinimo veiksmas) neatitinka visų nuosavybės teisės valdymo veiksmų (savininkas pats negali (o taip pat ir perduoti kitam asmeniui) valdyti daiktą pilna daiktinės teisės apimtimi). Po išsėmimo įgyjamų teisių (parduoti ar kitaip perduoti nuosavybėn, siūlyti, reklamuoti, perduoti valdyti, eksportuoti ir importuoti) turinys aiškintinas remiantis autorių teise, doktrina ir teismų praktika, o ne materialinės nuosavybės teise.

Vertinant iš materialinės nuosavybės teisės pusės, matyti, jog autorių teisė yra viršesnė didelėje daikto savininko teisių apimtyje. Dėl šių priežasčių neaišku, kaip tik dalis suteikiamų teisių po pardavimo užtikrina interesų balansą. Vadinasi ši teorija viena pati nėra pakankama pagrįsti išnaudojimo principo buvimą tokia apimtimi, kokia jis yra įgyvendintas, ir turi būti taikoma kartu su kitomis teorijomis. Todėl, laikytina, kad, jei ja remiantis būtų galimas aiškinimas, jog išnaudojimas turėtų būti taikomas ir skaitmeninėje

---

²³ Primintina, kad valdymas yra teisė turėti daiktą savo žinioje (teisinis, o ne faktinis turėjimas) ir daryti daiktui fizinį ūkinį ar kitokį poveikį, naudojimo teisė - teisė pritaikyti daikto naudingąsias savybes savininko poreikiams tenkinti, t. y. gavimas iš daikto naudos, kuria pasireiškia daikto ekonominis reikšmingumas, ir disponavimo teisė - galimybė nustatyti daikto teisinę padėtį, daikto teisinį likimą, pakeisti daikto ekonominę būklę (Stonkiene, 2011, p. 20-21).

²⁴ Naudojama autorių teisės viešai rodyti kūrinio originalą sąvoka.

erdvėje, turėtų būti analizuojami ir papildomi argumentai, kad įvertinti reikalingą taikyti skaitmeninio išsėmimo taikymo apimtį.

2.1.2 Nuosavybės teorija ir skaitmeninė erdvė

Jei laikome, kad išsėmimo taisyklė yra būtina dėl skirtingų interesų suderinimo, o būtent dėl asmens, įsigijusio kūrinių, teisių į daiktą, kuriame išreikštas kūrinys, ir autoriaus teisių į tame daikte išreikštą kūrinių, derinimo, ši teorija nėra pagrindas palaikyti išnaudojimo teisės skaitmeninėje erdvėje idėją.

Taip teigtina, nes vartotojas, parsisiunčiantis (angl. download) kūrinių, gauna tik skaitmeninius duomenis, t. y. kūrinių, kuris yra išreikštas skaitmenine forma, tačiau negauna jokios materialios laikmenos savo veiksmu. Todėl nėra įgyjamos nuosavybės teisės į jokių materialų daiktą. Tokios pozicijos laikosi ir ESTT generalinis advokatas, teigdamas, kad *„rinkmena nėra materialinė, todėl nėra daiktas, kaip tai suprantama pagal civilinę teisę“* (M. Szpunar išvada, 2019, 43 p.).

Jeigu nėra materialaus daikto, nekyla ir klausimas dėl teisių į daiktą ir teisių į daikte išreikštą kūrinių derinimo.

2.1.3 Duomenų klasifikavimas ir jų teisinis statusas

Nepaisant to, kad skaitmeninis kūrinys yra nematerialus (tai yra kol jis nėra atgamintas fiziniame nešiojamoje laikmenoje)²⁵, nereiškia, jog sumažėjo interesų derinimo poreikis. Atsižvelgiant į kitokią saugomo kūrinių išraišką (skaitmeniniai duomenys) ir aplinką (skaitmeninė erdvė), pradeda veikti kitos teisės ir interesai ir kyla jų derinimo klausimai.

Paminėtina, jog skaitmeniniai duomenys kol kas neturi aiškaus klasifikavimo ir teisinio statuso.

---

²⁵ Reiktų atkreipti dėmesį, jog terminai „išreikštas“ ar „neišreikštas“ fiziniame laikmenoje, „materialios“ ar „nematerialios“ formos kūrinys, naudojant juos be papildomo paaiškinimo, šiame kontekste yra klaidinantys. Kūrinys, kai jis yra skaitmeninis, turi savo fizinę išraišką. Jis yra duomenys, dvinare forma saugomi laikmenoje (kompiuterio (plačiąją prasme) vidinėje atmintyje arba išorinėje atmintyje, pavyzdžiui, USB atmintinėje). Manytina, jog skirtumas tokių kūrinių yra ne tai, kad jie yra užfiksuoti ar neužfiksuoti fiziniame laikmenoje, ir ne tai, ar jie išreikšti ar neišreikšti skaitmenine forma, o tai, ar kūrinys yra perduodamas su materialia laikmena. Kitais žodžiais, ar tokio kūrinių naudojimui yra perduodama ir fizinė laikmena, kurioje kūrinys yra išsaugotas/išreikštas. Jei laikmena nėra perduodama - naudojama sąvoka „nematerialios“ formos kūrinys.

2.1.3.1 Europos Sąjungos teisinis reglamentavimas

Europos Sąjungos teisės aktuose bei aiškinamuosiuose dokumentuose, kalbant apie duomenis naudojamos sąvokos „informacija“ ir „turtas“.

Pavyzdžiui, 2022 m. vasario 23 d. pasiūlymo dėl Europos parlamento ir Tarybos reglamento dėl suderintų sąžiningos prieigos prie duomenų ir jų naudojimo taisyklių (toliau - **Duomenų aktas**) aiškinamojo memorandumo 3 puslapyje ir 72 konstatuojamoje dalyje duomenys pavadinti skaitmeniniu turtu. 2018 m. lapkričio 14 d. Europos parlamento ir Tarybos reglamente Nr. 2018/1807 dėl laisvo ne asmens duomenų judėjimo Europos Sąjungoje pagrindų (toliau - **Laisvo ne asmens duomenų judėjimo reglamentas**), kuris taikomas ir elektroniniams duomenims (Laisvo ne asmens duomenų judėjimo reglamentas, 2018, 2 str. 1 d.), duomenimis vadinami visi „*duomenys, išskyrus asmens duomenis*“ (Laisvo ne asmens duomenų judėjimo reglamentas, 2018, 3 str. 1 d.). Kur asmens duomenys yra bet kokia informacija apie fizinį asmenį, kurio tapatybė nustatyta arba kurio tapatybę galima nustatyti, remiantis 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento Nr. 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (toliau – **Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas**) 4 straipsnio 1 dalimi. Tad ne asmens duomenys – bet kokia **informacija** ne apie fizinį asmenį ir iš kurios nėra galimybės fizinį asmenį nustatyti. 2020 m. lapkričio 25 d. Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir regionų komitetui viso ES inovacinio potencialo išnaudojimas Intelektinės nuosavybės veiksmų planas ES ekonomikai gaivinti ir jos atsparumui didinti (toliau - **Intelektinės nuosavybės veiksmų planas**) 1 punkte duomenys pavadinti **nematerialiu turtu**.

Nors yra naudojamos ir universalesnės sąvokos. Pavyzdžiui, 2022 m. gegužės 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamente Nr. 2022/868 dėl Europos duomenų valdymo, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2018/1724 (toliau - **Duomenų valdymo aktas**) duomenis siūloma vadinti „*aktu, faktų ar informacijos skaitmenine reprezentacija ir bet kokios tokių aktu, faktų ar informacijos kompiliacija, įskaitant garso, vaizdo arba garso ir vaizdo įrašus*“. Duomenų akte pateikiamas apibrėžimas yra panašus ir skamba taip: „*duomenys – aktu, faktų ar informacijos ir tokių aktu, faktų ar informacijos rinkinių skaitmeninė išraiška, įskaitant garso, vaizdo arba garso ir vaizdo*

įrašus“ (Duomenų aktas, 2022, 2 str. 1 d.). 2022 m. rugsėjo 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento 2022/1925 dėl atvirų konkurencijai ir sąžiningų skaitmeninio sektoriaus rinkų, kuriuo iš dalies keičiamos direktyvos (ES) 2019/1937 ir (ES) 2020/1828 (toliau - **Skaitmeninių rinkų aktas**) 2 straipsnio 24 punkte duomenys – „*veiksmų, faktinių aplinkybių ar informacijos ir tokių veiksmų, faktinių aplinkybių ar informacijos rinkinių skaitmeninė išraiška, be kita ko, garso, vaizdo arba audiovizualinių įrašų forma*“.

Taip pat svarbu atskirti apie kokius duomenis kalbama minimuose dokumentuose.

Pirmiausia Bendroju duomenų apsaugos reglamentu ir Laisvo ne asmens duomenų judėjimo reglamentu²⁶ duomenys yra skirstomi į asmens duomenis ir ne asmens duomenis (įskaitant ir elektroninius). Rinkmenos, kurios išreiškia kūrinių ar kitą saugomą objektą, manytina, nepriskirtinos prie asmens duomenų, o turėtų būti laikomos ne asmens duomenimis.

Pagal kitą kategoriją aiškiai atskiriami duomenys, kurie yra ir kurie nėra laikomi didžiais duomenimis (angl. big data). Taip vadinami duomenys, kurie yra labai įvairūs (angl. High-variety), didelės apimties (angl. *High-volume*), greiti (angl. High-velocity), tikri (angl. veracity) ir vertingi (angl. value) (Gervais, 2019, p. 4). Europos Parlamento interneto svetainėje pateikiami tokie didžiųjų duomenų pavyzdžiai: „*tai žmonių ar mašinų sukuriami dideli duomenų kiekiai, kaip antai pirkimo sandorių duomenys, naudojimosi socialiniais tinklais įpročiai, interesai ir pomėgiai, padėties nustatymo sistemu, pvz., GPS, signalai, jutiklių registruojama klimato informacija*“ (žr.: <https://www.europarl.europa.eu/news/lt/headlines/society/20210211STO97614/didieji-duomenys-apibrezimas-nauda-issukiai-infografikas>).

Iš pateikiamo apibrėžimo ir pavyzdžių matyti, kad duomenys, kurie išreiškia kūrinių ar kitą saugomą objektą, nepriskirtini prie didžiųjų duomenų. Kai kuriuose paminėtuose dokumentuose aiškiai nurodoma, jog jie taikomi didiesiems duomenims, bet netaikomi tokiose situacijose, kai paslauga apima saugomo turinio teikimą.

Anksčiau įvardintuose teisės aktuose jų taikymo sritis apibrėžiama tokiems duomenims:

---

²⁶ Reglamentu užtikrinamas laisvas ne asmens duomenų judėjimas, tai yra draudžiama nustatyti, jog duomenų tvarkymas turi būti susietas su konkrečia vieta ir nustatomos taisyklės dėl profesionaliųjų naudotojų duomenų persikėlimo. Šis dokumentas skirtas reglamentuoti elektroninių ne asmens duomenų tvarkymą Sąjungoje.

- (1) Duomenų akto 15 konstatuojamoje dalyje nurodoma, kad jis netaikomas gaminiams, kurie „skirti rodyti ar žiūrėti arba įrašyti ir perduoti turiniui, kad jis, be kita ko, būtų panaudotas internetinės paslaugos tikslais“ (Duomenų aktas, 2022).
- (2) Duomenų valdymo akto 6 konstatuojamoje dalyje rašoma, jog šis reglamentas nebus taikomas duomenims, kurie saugomi intelektinės nuosavybės teisių (Duomenų valdymo aktas, 2022).
- (3) Skaitmeninių rinkų akte, numatyta, jog jis taikomas pagrindinėms platformų paslaugoms (Skaitmeninių rinkų aktas, 2022, 1 straipsnis, 2 dalis), kurias, be kita ko, apima dalijimasis vaizdo medžiaga ir debesijos kompiuterija (kurioje gali būti, bet nebūtinai, saugomi skaitmeniniai kūriniai ir kiti saugomi objektai).

(4) Intelektinės nuosavybės veiksmų plane kalbama apie labai įvairius duomenis: tokius, kuriais dalijamasi įvairiuose sektoriuose, duomenis, kuriems taikoma intelektinės nuosavybės apsauga, arba kurie saugomi kaip komercinės paslaptys, duomenų bazėse saugomus duomenis ir panašiai, todėl ne iki galo aišku ar visus juos laiko skaitmeniniu turtu ar tik, pavyzdžiui, tokius, kurie saugomi intelektinės nuosavybės.

Pirmi du dokumentai taikomi didiesiems duomenims, o trečias ir ketvirtas - kitokiems duomenims, įskaitant ir tuos, kurie išreiškia intelektinės nuosavybės saugomus kūrinius. Su nagrinėjamu klausimu susijusiuose teisės aktuose kaip duomenys buvo apibūdinta informacija. Parengiamuosiuose dokumentuose, tai yra minėtame Intelektinės nuosavybės veiksmų plane, duomenys pavadinti nematerialiu turtu (Intelektinės nuosavybės veiksmų planas, 2020, p. 1)²⁷.

Atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad žodis „informacija“ naudojamas kaip nusakantis duomenų turinį, o ne nurodantis teisinį statusą²⁸, nes dokumentuose apibūdinama, kas yra vadinama duomenimis, kas įeina į duomenų sąvoką, o ne atvirkščiai.

²⁷ „Nematerialusis turtas, kaip antai išradimai, meno ir kultūros kūriniai, prekių ženklai, programinė įranga, praktinė patirtis, veiklos procesai ir **duomenys** yra šiandienos ekonomikos kertiniai akmenys.“ (Intelektinės nuosavybės veiksmų planas, 2020, p. 1)

²⁸ Informacija - žinios, nurodymai, paaiškinimai (Dabartinės lietuvių kalbos žodynas, 1985) (žr.: <http://www.lkz.lt/>).

Informacija [lot. informatio — išaiškinimas, pranešimas] - mokslinės, visuomeninės, politinės, techninės žinios, perduodamos vienu asmenų kitiems žodžiu, raštu arba masinės komunikacijos priemonėmis (per spaudą, radiją, televiziją, kiną) (Tarptautinių žodžių žodynas, 1985) (žr.: <https://www.terminai.lt/>).

Laisvo ne asmens duomenų judėjimo reglamentas apima visus duomenis, kurie nėra apie asmenį, tad aprėpia be galo daug duomenų, kur ne visus galima laikyti turtu (pavyzdžiui, apima atvirusius duomenis²⁹), tad natūralu, kad pasirinktas kiek išeina bendresnis apibūdinimas – informacija.

Tad dokumentai, aptariantys duomenų, kurie išreiškia kūrinis, klausimus, atsakymo, koks yra duomenų teisinis statusas, nepateikia. Manytina, todėl, kad reglamentuoja daug skirtingų duomenų grupių. Atskiroms grupėms, pavyzdžiui, didiesiems duomenims, atsakymai jau yra – jie pripažįstami skaitmeniniu turtu; asmens duomenys nelaikomi „preke“³⁰.

Jei duomenys, kurie išreiškia kūrinį, būtų laikomi turtu, šio turto turėtojais, manytina, turėtų daugiau teisių į savo duomenis. Būtų pripažįstamas jų apyvartumas, todėl šiam požiūriui labiau pritarina.

2.1.3.2 Reglamentavimas Lietuvoje

Civilinis kodeksas nurodo tokius pagrindinius civilinės teisės objektus: daiktai, pinigai ir vertybiniai popieriai, kitas turtas bei turtinės teisės, intelektinės veiklos rezultatai, informacija, veiksmai ir veiksmų rezultatai, taip pat kitos turtinės ir neturtinės vertybės (Civilinis kodeksas, 2000, 1.97 str. 1 d.).

Skaitmeniniai duomenys, išreiškiantys kūrinį, akivaizdžiai nepriskirtini prie pinigų ir vertybinių popierių, intelektinės veiklos rezultatų, veiksmų ir veiksmų rezultatų.

---

²⁹ „Sąvoka „atvirieji duomenys“ bendrai suprantama kaip apimanti atvirųjų formatų duomenis, kuriuos visi subjektai gali laisvai naudoti, pakartotinai naudoti ir jais dalytis bet kokių tikslų“ (Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2019/1024 dėl atvirųjų duomenų ir viešojo sektoriaus informacijos pakartotinio naudojimo, 2019, 16 konstatuojamoji d.)

³⁰ „Skaitmeninis turinys ar skaitmeninės paslaugos dažnai teikiami ir tuomet, kai vartotojas nemoka kainos, tačiau prekiautojui pateikia asmens duomenis. Tokie verslo modeliai įvairiomis formomis naudojami nemažoje rinkos dalyje. Visiškai pripažįstant, kad asmens duomenų apsauga yra pagrindinė [angl. fundamental – aut. past] teisė, ir kad todėl **asmens duomenų negalima laikyti preke** [angl. commodity – aut. past.], ši direktyva turėtų užtikrinti, kad vartotojai esant tokiems verslo modeliams turėtų teisę pasinaudoti sutartinėmis teisių gynimo priemonėmis“ (Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2019/770 dėl tam tikrų skaitmeninio turinio ir skaitmeninių paslaugų teikimo sutarčių aspektų, 2019, 24 konstatuojamoji d.)

Nors pavyzdžiui, doktrinoje argumentuojama, jog asmens duomenys, ne visi, o tik tie, kuriuos asmenys turi (ang. user-held) asmeniniame duomenų debesyje (angl. personal data cloud), turėtų būti laikomi to asmens nuosavybe (Jurčys *et al*, 2021).

Lietuvos teisėje duomenų prie daiktų priskirti negalime dėl jų nematerialumo³¹. Esama valstybių, kurios daikto sąvokos nesieja tik su materialiais objektais ir daiktai apibrėžiami kaip bet koks teisinių santykių ar teisių objektas (Bar von, 2004 cituota Baranauskas *et al*, 2010, p. 76). Pagal Anglijos, Prancūzijos, Italijos, Kanados Kvebeko provincijos „*daiktinės teisės reguliavimą duomenys yra pripažintini daiktais*“ (Medvedevaitė, Mickevičiūtė, 2021, p. 34)³². Kaip nurodo doc. dr. V. Pakalniškis, svarstant CK projektą ir siekiant suderinti civilinius teisės objektus su nuosavybės teisės normomis, „*[k]eliai buvo du – arba tikslinti daikto definiciją, arba išplėsti nuosavybės teisės objektus*“. Buvo pasirinktas antras būdas - prie nuosavybės objektų priskirtas ir kitas turtas (Pakalniškis, 2002, p. 79)³³.

Ar skaitmeniniai duomenys, kurie išreiškia kūrinį, galėtų būti laikomi turtu? Nuosavybės teisės objektu? Nes visas turtas yra priskiriamas prie nuosavybės teisės objektų ir ne visi nuosavybės teisės objektai yra turtas. Šis teiginys grindžiamas dr. Oleg Fedosiuk pateikiamais pavyzdžiais: i) prestižinė ūkinio objekto vieta, gaminamos prekės paklausa, aukšta personalo kvalifikacija traktuojami kaip neapčiuopiamas turtas (angl. goodwill), kuris piniginę vertę įgyja pardavus įmonę, tačiau kurie laikytini nuosavybės objektu – lieka atviras klausimas (Fedosiuk, 2002, p. 85-86); ii) „*manyčiau, kad vien tik subjektyvią vertę turintys objektai, nors ir gali būti nuosavybe, bet negali būti vadinami turtu, nes tai panaikintų pačios sąvokos „turtas“ pagrindą. Pavogus ar sunaikinus svetimą asmeninį laišką, jo savininkui padaroma ne turtinė, o moralinė žala*“ (Fedosiuk, 2002, p. 87).

Turto sąvoka Civiliniame kodekse nepateikiama. Asta-Jakutyte Sungailienė analizuodama šią sąvoką priėjo išvadą, jog „*teisine prasme turtu yra laikomi tie civilinių teisių (nuosavybės) objektai, kurie turi objektyvią vertę ir civilinio apyvartumo savybę*“ (Jakutyte-Sungailienė, 2009, p. 225). Autorė rašo, jog visi civilinių teisių objektai, kurie dalyvauja apyvartoje, yra nuosavybės teisės objektai ir tai yra pamatinis principas (Jakutyte-Sungailienė, 2009, p. 219). Jai pritaria ir V. Pakalniškis: „*apyvartos objektas bet kokių atveju negali būti toks turtas, kuris nėra nuosavybės teisės objektu*.“ (Pakalniškis, 2002).

---

³¹ „*Daiktais laikomi iš gamtos pasisavinti arba gamybos procese sukurti materialaus pasaulio dalykai*“ (Civilinis kodeksas, 2000, 4.1 str.).

³² Paminėtina, kad šiame straipsnyje kalbama apie didžiuosius duomenis.

³³ „*4.38 straipsnis. Nuosavybės teisės objektas*
Nuosavybės teisės objektu gali būti daiktai ir kitas turtas“ (Civilinis kodeksas, 2000).

Mokslininkų grupė, argumentuodami, kodėl tam tikri asmens duomenys turėtų būti laikomi asmens nuosavybe, juos vertino per tris aspektus: ar i) jie konkrečiai apibrėžti, ii) turi savarankišką ekonominę vertę asmeniui ir iii) gali būti laisvai perleidžiami (angl. freely alienated) (Jurčys *et al*, 2021).

Iš paminėtų kriterijų galime daryti išvadą, jog esminiai kriterijai įvertinti ar objektas yra ir turtas ir nuosavybės objektas yra jo civilinis apyvartumas ir objektyvioji vertė.

Jei atsakymas būtų „taip“, tokia pozicija prieštarautų Teisingumo Teismo generalinio advokato M. Szpunar nuomonei. Jis *Tom Kabinet* byloje teigė, jog „*informacija* [skaitmeninė rinkmena, kuri išreiškia kūrinį – aut. past.] *gali būti saugoma įvairių teisių, bet ne nuosavybės teisės*“.³⁴ Deja, nenurodydamas argumentų kodėl.

Įvertinkime duomenis, kurie išreiškia saugomą objektą, per paminėtus kriterijus. Tokie duomenys yra apibrėžti, nes jie išreiškia konkrečiai apibrėžtą objektą. Jie turi objektyvią ekonominę vertę. Jų vertė pasireiškia tuo, jog jie išreiškia kūrinį. Ar tokie duomenys gali būti perleidžiami? Būti civilinėje apyvartoje? Panašu, kad taip, nes skaitmeniniais kūriniais „prekiaujama“ virtualioje erdvėje – jie pateikiami kaip skaitmeninis turinys. Tai, kad autoriui perduodant skaitmeninį turinį internetu, pradinių duomenų jis neperduoda, o įgijėjas gauna kūrinį išreikštą kaip naują duomenų rinkinį, atrodo nelaikoma problema duomenų perleidžiamumui ar apyvartiškumui konstatuoti. Y. Bot išvadoje nurodė, jog naudojimosi teisė pardavimo požymių turi tuomet, „*kai klientas galutinai įgyja teisę naudotis kompiuterio programos kopija, kurios tiekėjas atsisako už nustatyto dydžio mokestį*“. Teisingumo Teismas pritarė, pripažindamas, jog „*kompiuterio programos kopijos parsisiuntimas ir licencinės sutarties dėl šios kopijos naudojimo sudarymas*“ <...> „*vertinami bendrai, reiškia nuosavybės teisės į atitinkamos kompiuterio programos kopiją perdavimą*“ (*Used Soft* byla, 2012, 44-46 p.). Tad klausimas, jog gaunama nauja duomenų rinkmena - kūrinio kopija, apskritai nekeliamas.

Autorė daro išvadą, jog duomenys, kurie išreiškia kūrinį, galėtų būti laikomi turtu ir asmenys galėtų turėti nuosavybės teises į juos.

---

³⁴ Tiesa, pabrėžtina ir tai, „*jog nuosavybės teisės sąvokos visuotinio apibrėžimo ES teisės aktuose nėra*“ (Medvedevaitė, Mickevičiūtė, 2021, p. 35). Kiekviena valstybė narė šį klausimą sprendžia savo teisės aktais.

Kad nematerialus objektas gali priklausyti nuosavybės teise, nėra naujiena. Pavyzdžiui, akcijos³⁵, intelektinė nuosavybė ir panašiai, nors nėra materialūs, bet pripažįstami kaip esantys nuosavybės teisės objektas. Civiliniame kodekse yra „*įvirtinta platesnė nuosavybės teisės objekto samprata, nesutapatinanti šio objekto vien su materialiais daiktais*“ (Baranauskas et al, 2010, 69 p.).

Ką vis tik duotų skaitmeninių duomenų priskyrimas turto (nuosavybės) sąvokai? Tikslus duomenų, kurie išreiškia saugomą objektą, teisinės kategorijos įvardinimas padėtų aiškiau apsibrėžti, kokias teises turi kūrinio įgijėjas, ir galėtų būti keliamas klausimas dėl turto (duomenų) savininko teisių užtikrinimo ir jų pusiausvyros su autorių teisėmis skaitmeninėje erdvėje. Nes vis tik disbalansas, jog fizinio daikto turėtojas turi įstatymuose įvardintas teises į daiktą³⁶, o skaitmeninių duomenų turėtojas tik tiek teisių, kiek jam suteikia autorius ar teisių turėtojas, nėra niekuo pagrįstas.

2.1.4 Teisės į duomenis

Šiandien galimus atlikti veiksmus su įsigytu skaitmeniniu turiniu dažniausiai apriboja autorių teisių turėtojai licencinėmis sutartimis. Pavyzdžiui, Amazon į Kindle įrenginį parsisiunčiamą turinį (elektronines knygas) suteikia asmeninę teisę **peržiūrėti, naudoti ir iškviešti neribotą kartų skaičių**, o neleidžiama parduoti, nuomoti, platinti, transliuoti, sublicencijuoti ar suteikti kitiems kokių nors teisių į Kindle turinį (žr.: <https://www.amazon.com/gp/help/customer/display.html?nodeId=201014950>). Apple visam skaitmeniniam turiniui (knygoms, muzikai, filmams, naujienoms, televizijos laidoms ir panašiai) suteikia teisę (įspėdama, jog gali stebėti visus vartotojo veiksmus) **naudoti asmeniniais nekomerciniais tikslais**. Paminima, jog neperduodamos jokios autorių teisės. Apple TV turinį leidžiama tuo pat metu transliuoti iš trijų prietaisų, muziką tik iš vieno. Skirtingam turiniui nustatyti skirtingi parsisiuntimo (angl. download) ribojimai (žr.:

---

³⁵ „*Akininko nuosavybės teisė savita tuo, kad nuosavybės teisės objektas yra nematerialus, o įstatymuose bei bendrovės statute (įstatuose) numatytos teisės ir pareigos*“ (Konstitucinio Teismo 1996 m. balandžio 18 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos komercinių bankų įstatymo 37 straipsnio pirmosios dalies 7 punkto, 39 straipsnio, 40 straipsnio pirmosios bei antrosios dalių, 45 straipsnio ir 46 straipsnio antrosios bei trečiosios dalių atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, 1996 cituota Baranauskas *et al*, 2010, 66 p.)

³⁶ Argumentuojama, kad nuosavybės teisė yra prigimtinė teisė, tad jos apibrėžimas per teisių triadą neatitinka šiuolaikinio nuosavybės turinio. Nuosavybės teisė turėtų būti apibrėžiama nustatant jos ribas, o ne turimas teises (Pakalniškis, 2002 p. 79-80)

<https://www.apple.com/legal/internet-services/itunes/>). Google į skaitmeninį turinį (knygas, žurnalus ir kitur periodinius leidinius) suteikia neišimtinę teisę **atsisiųsti, žiūrėti, naudoti ir iškviešti (angl. display) neribotą kiekį kartų asmeniniam, nekomerciniam naudojimui**. Pažymėti, kopijuoti ir įklijuoti (angl. select, copy and paste) funkcijos prieinamos tik kai kuriam turiniui. Draudžiama parduoti, nuomoti, išnuomoti, platinti, transliuoti, perduoti ar perleisti savo teises į skaitmeninį turinį ar jo dalį trečiajam šaliai (žr.: <https://books.google.com/intl/en/googlebooks/tos.html>). Kaip matome, naudojamos skirtingos sąvokos ir galimi atlikti veiksmai varijuoja, nors yra ir pasikartojimų.

Tai akivaizdžiai neatitinka materialinės nuosavybės teisės turinio ir nėra artimos savo apimtimi teisių, kurias turi fizinį kūrinio egzempliorių nusipirkęs asmuo, turiniui.

Europos Sąjunga yra parengusi naujus dokumentus, kuriuose tam tikra apimtimi reglamentuojamos teisės į duomenis.

Jau minėtą Duomenų aktą, „*kuriuo siekiama užtikrinti teisingą duomenų vertės paskirstymą tarp duomenų ekonomikos subjektų ir skatinti prieigą prie duomenų ir jų naudojimą*“ (Duomenų aktas, 2022, p. 2). Jame numatyta, kad į gaminio naudojimo metu generuojamus duomenis juridines teises turi gaminio naudotojas (Duomenų aktas, 2022, 19 konstatuojamoji d.) ir asmuo turėtų turėti galimybę naudoti šiuos duomenis bet kuriuo teisėtu tikslu³⁷. Nesvarbu ar tie duomenys yra ar nėra duomenų bazės (rinkinio) dalis³⁸. Tačiau aktas taikomas tik didiesiems duomenims.

Kitas, nagrinėjamai temai aktualesnis dokumentas, kuris taikomas prieigos valdytojams³⁹, yra naujai priimtas 2022 m. spalio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2022/2065 dėl bendrosios skaitmeninių paslaugų rinkos, kuriuo iš dalies keičiama Direktyva 2000/31/EB (toliau - **Skaitmeninių paslaugų aktas**). Šiuo reglamentu

---

³⁷ „Šiuo reglamentu naudotojams suteikiama prieigos prie duomenų teisė ir teisė suteikti galimybę trečiajam šaliai gauti bet kokius duomenis, sugeneruotus naudojantis gaminiu ar susijusia paslauga, neatsižvelgiant į jų, kaip asmens duomenų, pobūdį, į skirtumą tarp aktyviai teikiamų arba pasyviai stebimų duomenų ir į teisinį duomenų tvarkymo pagrindą“ (Duomenų aktas, 2022, 31 konstatuojamoji d.).

³⁸ Šiame dokumente „paaiškinta, kad duomenų bazėms, kuriose saugomi daiktų interneto prietaisų ir daiktų duomenys, neturėtų būti taikoma atskira teisinė apsauga. Taip bus užtikrinta, kad prie jų būtų galima prieiti ir jais naudotis“ (žr.: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/lt/sheet/36/intelektine-pramonine-ir-komercine-nuosavybe>).

³⁹ Prieigos valdytoju vadinama „įmonė, daranti didelį poveikį vidaus rinkai, teikianti platformos paslaugą ir verslo klientams, kuria pasiekiami galutiniai naudotojai, ir užimanti įsitvirtinusios ir ilgalaikės rinkos dalyvės poziciją (Skaitmeninių paslaugų aktas, 2022, 3 str. 1 d.).

suteikiamos tam tikros teisės asmenims į jų skaitmeninius duomenis, kurie išreiškia kūrinį. Pavyzdžiui, vartotojai bus informuojami apie interneto platformų vykdomą jų turinio pašalinimą ir galės tai užginčyti. Naudotojai turės prieigą prie ginčų sprendimo mechanizmų savo šalyje.

Jau minėtas Skaitmeninių rinkų aktas⁴⁰ bus skirtas apriboti prieigos valdytojų veiksmus galutinių naudotojų ir jų verslo klientų⁴¹ atžvilgiu (Skaitmeninių rinkų aktas, 2022). Taip pat numatant ir ribojimus dėl galimų atlikti veiksmų su asmens duomenimis bei verslo kliento turimais vartotojų sugeneruotais arba suteiktais duomenimis (Skaitmeninių rinkų aktas, 2022, 6 str. 2 d.).

Panašu, jog aptartais teisės aktais duomenys bus „grąžinami“ asmenims. Jiems bus suteikta prieigos teisė, taip pat tretiesiems asmenims duomenys galės būti perduoti tik jų prašymu⁴². Tai reiškia, kad ne tik prašoma asmens leidimo naudoti duomenis, bet ir pripažįstama, kad dėl tokio leidimo duomenys neprarandami ar neperduodami. Tad minimuose dokumentuose kalbama apie tam tikrą duomenų naudojimą, valdymą ir disponavimą.

Šie dokumentai žymi, jog teisių į duomenis klausimai yra po truputį sprendžiami. Tikėtina, jog ateityje bus daugiau aiškumo ir atsakymų, nes vyksta intensyvuos Europos Sąjungos teisėkūros darbai, susiję su skaitmenine aplinka.

Svarbu suprasti, kad ir kokias teises turėtų autorius į konkrečią duomenų rinkmeną, kuria išreikštas kūrinys (ne teises į kūrinį, o teises į tą konkrečią duomenų rinkmeną, kurioje išreikštas kūrinys), kūrinio, padaryto viešai prieinamui, persiuntimo ar susipažinimo rezultatas yra kita duomenų rinkmena, nors ir dažniausiai identiška pradinei. Todėl teisių, susietų su konkrečiu egzemplioriumi, koncepcija šioje vietoje netinka. Pavyzdžiui, parduodamas materialiai išreikštą kūrinį, autorius suteikia teisę naudoti kūrinį ir perduoda patį fizinį daiktą bei nuosavybės teisę į jį; suteikdamas naudoti skaitmeninį

---

⁴⁰ Reglamentas bus taikomas nuo 2023 m. gegužės mėn. pradžios.

⁴¹ *komercinę ar profesinę veiklą vykdančias fizinis ar juridinis asmuo, kuris naudojami pagrindinėmis platformos paslaugomis prekių tiekimo ar paslaugų teikimo galutiniams naudotojams tikslu ar jas teikdamas ar tiekdamas* (Skaitmeninių rinkų aktas, 2022, 2 str. 21 p.)

⁴² Numatyta, kad prieigos valdytojai suteikia galutiniams naudotojams (ir jų įgaliotoms trečiosioms šalims) bei verslo klientams galimybę nemokamai perkelti duomenis, kuriuos pateikė galutinis naudotojas arba kurie buvo sugeneruoti jam vykdančiam veiklą naudojantis platformos paslaugomis ir taip pat turi suteikti prieigą prie šių duomenų (Skaitmeninių paslaugų aktas, 2022, 6 str. 9 d.). Verslo klientams prie agreguotų ir neagreguotų duomenų nuolat ir tikroju laiku (Skaitmeninių paslaugų aktas, 2022, 6 str. 10 d.).

turinį, autorius neperduoda konkrečios duomenų rinkmenos, tad ir kokias teises turėtų į tą konkrečią rinkmeną, kadangi ji pati nėra perduodama, nekeliamas ir teisių į ją perdavimo klausimas.

Kol neturime konkretaus atsakymo, kokias teises asmuo turi į tokius duomenis, nėra aišku, kaip išlaikyti balansą tarp šių teisių ir autoriaus teisių turėtojo teisių į kūrinių. Be to, kaip buvo minėta, ši teorija neatsako, kokia apimtimi turi būti taikomas išsėmimas siekiant užtikrinti įgijėjo teises.

Jei duomenų rinkmenas laikytume turtu, į kurį asmuo turi nuosavybės teisę, išsėmimo taikymas skaitmeninėje erdvėje siekiant užtikrinti skaitmeninio rinkinio savininko teises, laikytina, jog būtų pagrįstas, tik lieka neišspręstas apimties klausimas.

2.1.5 Atgaminimas

Svarbu paminėti vieną iš pagrindinių teisinių trukdžių įgyvendinti skaitmeninį išnaudojimą, susijusį su interneto ir jo technologijų veikimo principu. Bet koks saugomo turinio perdavimas (leidžiant parsisiųsti) ar pateikimas (tik pateikiant susipažinti ir neleidžiant parsisiųsti) kompiuterių tinkluose yra lydimas atgaminimo veiksmy (ilgalaikių pirmu atveju ir trumpalaikių antru atveju), nes taip veikia internetas⁴³. Padarius kūrinių viešai prieinamu, tolimesni vartotojo atliekami kūrinių naudojimo veiksmai internete reiškia ir atgaminimo veiksmus. O atgaminimas yra atskira išimtinė autoriaus teisė, kuriai reikia autoriaus leidimo.

Pirminis atgaminimas dažnai yra leidžiamas atsižvelgiant, kokia yra kūrinių pateikimo paskirtis, tai yra galimas atgaminimas, kuris skirtas tam, kad kūrinių būtų galima naudoti pagal jo paskirtį (jis patenka į autoriaus leidimą naudoti kūrinių tam tikru būdu). Kiti atgaminimai galimi tik autoriui leidus, nebent tai būtų veiksmai⁴⁴, leidžiami dėl atgaminimo teisės ribojimų, nustatytų įstatyme.

Be to, antrinę viešą paskelbimą galima įgyvendinti tik gavus teises atlikti du veiksmus: ir atgaminti, ir viešai paskelbti. Todėl vien platinimo teisės su jos išsėmimo

---

⁴³ Vien tik naršant tinklalapyje sukuriama tame tinklalapyje esančių vaizdų, kuriuos matome savo kompiuteryje, kopija.

⁴⁴ Kūrinių atgaminimas asmeniniais tikslais, citavimas, tekstų ir duomenų gavybos mokslinių tyrimų tikslais, kūrinių laikinas atgaminimas ir panašiai (ATGTĮ, 1999, 20-21, 22¹, 29 str.).

taisykle taikymas skaitmeninėje erdvėje yra nepakankamas, turi būti išspręstas klausimas ir dėl atgaminimo veiksnių galimumo.

2.2 Atlyginimo užtikrinimo teorija

Antra aptartina koncepcinė ideologija, iš kurios kildinama platinimo teisės išnaudojimo taisyklė – *atlyginimo užtikrinimo teorija*. Joje teigiama, kad platinimo teisė savo tikslą pasiekia tada, kai autoriui sumokamas atlyginimas, šiam leidus išleisti į apyvartą konkretų kiekį kūrinių egzempliorių (Mizaras, 2008, p. 411) ir tokiu būdu patenkinamas autoriaus interesas gauti atlygį už konkrečias platinamas kopijas. Vertinama tai, jog autorius iš anksto žino išleidžiamų egzempliorių skaičių, įgijęjo galimybę juos toliau platinti parduodant ar kitaip perleidžiant nuosavybę, tad gali numatyti jų kainą ir taip patenkinti savo turtinius interesus (Mizaras, 2008, p. 411). Ir, manytina, daroma išvada - kadangi turtiniai interesai laikytini patenkintais tų konkrečių egzempliorių atžvilgiu, tolimesnis jų perpardavimas ar kitoks perleidimas nuosavybėn neturi būti ribojamas ar atlyginamas.

Teisingo atlygio gavimas doktrinoje yra nurodomas kaip kūrybos laisvės ir skatinimo principo dalis (Mizaras, 2008, p. 53). Jo esmė yra tokia: tam, kad „*autoriai ar atlikėjai galėtų tęsti savo kūrybinį ir meninį darbą, už savo darbo naudojimą jie turi gauti teisingą atlyginimą*“, kiti gretutinių teisių subjektai taip pat turi gauti teisingą atlygį, kad galėtų finansuoti šį darbą (Informacinės visuomenės direktyva, 2001, 10 ir 48 konstatuojamosios d.). Tam, kad atlygis būtų teisingas, jis turi būti protingas, atsižvelgiant į su naudojimu siejamą ekonominę vertę (Allposters byla, 2015, 48 p. ir jame minima jurisprudencija).

Šia teorija ir paminėtu principu remiamasi argumentuojant, kodėl kitoms platinimo formoms - nuomai ir panaudai, netaikoma platinimo teisės išnaudojimo taisyklė. Teisingumo Teismas 1988 m. gegužės 17 d. byloje *Warner Brothers Inc. ir Metronome Video ApS prieš Erik Viuff Christiansen* (toliau – **Christiansen byla**) konstatavo, jog išnaudojimo taisyklės taikymas nuomai iš esmės reikštų šios teisės nusavinimą (Mizaras, 2008, p. 418). Byloje nustatyta, kad vaizdo kasečių nuomos rinka yra platesnė nei jų pardavimo rinka. Leidžiant rinkti autorinį atlyginimą tik už pardavimą privatiems asmenims ir asmenims, nuomojantiems vaizdo kasetes, neįmanoma užtikrinti filmų kūrėjams atlyginimo, kuris atitiktų faktiškai išnuomotų vaizdo kasečių skaičių ir užtikrintų

jiems pakankamą nuomos rinkos dalį. Nuomos teisė taptų bevertė (*Christiansen* byla, 1988, 17-18 p.).

Galime daryti išvadą, kad užtikrinus teisingą atlygį, autorius patenkina savo ekonominį interesą.

Ar šia teorija išeitų pagrįsti platinimo teisės išsėmimo taisyklės taikymą skaitmeninėje erdvėje? Ar galima laikyti, kad padarant kūrinį viešai prieinamą kompiuterių tinklais (internete) pirmą kartą, autorius turėjo progą gauti teisingą atlygį ir todėl jo teisė laikytina išsemta?

Iš pirmo žvilgsnio atrodo, jog išsėmimas skaitmeninėje erdvėje atitinka šią teoriją. Autorius, išleisdamas į apyvartą kūrinį internete, supranta, kad kūrinys bus prieinamas vartotojams visame pasaulyje (ar apibrėžtai visuomenės daliai, atsižvelgiant į paleidimo apyvartan technologijas) ir jie galės parsisiųsti neribotą egzempliorių skaičių, naudoti juos neribotą laiką ir todėl turi galimybę prašyti atitinkamo atlygio (Koehler, 2000, p. 57-58 cituota Mizaras, 2008, p. 413). Kontrargumentai šiai teorijai buvo pateikti *Tom Kabinet* bylos sprendime bei M. Szpunar išvadoje, taip pat išsakomi ir doktrinoje (Mizaras, 2008, 413 p.). Teisingumo Teismas teigė, kad atsižvelgiant į tai, jog „*nematerialių knygų kopijų būklė neblogėja naudojant ir nereikia papildomų pastangų ar išlaidų padaryti tokias kopijas, paraleli naudotų nematerialių objektų rinka gali paveikti savininkų interesą gauti tinkamą atlyginimą už jų kūrinius*“, o tai pažeistų teisingo atlygio už kūrinių naudojimą užtikrinimo tikslą (*Tom Kabinet* byla, 2019, 58 p.). Tokios pat pozicijos Teisingumo Teismas laikėsi ankstesnėje *Renckhoff* byloje, jos 33-34 punktuose pažymėdamas, kad teisės viešai paskelbti išnaudojimo taisyklė neužtikrintų teisių turėtojai teisingo atlygio už naudojimąsi jo kūriniumi (*Renckhoff* byla, 2018).

Taip pat minimos teorijos nepalaikė ir ES įstatymų leidėjo veiksmai, nes buvo imtasi papildomų priemonių, kurios sudarys galimybes gauti didesnę atlygį autoriams už jų kūrinių ir atlikėjų už jų atlikimų įrašų naudojimą skaitmeninėje erdvėje. Naujais teisės aktais siekiama užtikrinti teisingesnio atlygio gavimą. 2019 m. balandžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje Nr. 2019/790 dėl autorių teisių ir gretutinių teisių bendrojoje skaitmeninėje rinkoje, kuria iš dalies keičiamos direktyvos 96/9/EB ir 2001/29/EB (toliau – **Bendros skaitmeninės rinkos direktyva**) 3 skyriuje detalizuotas tinkamo ir proporcingo atlygio principas (18 straipsnis) ir jo įgyvendinimui užtikrinti

nustatyta skaidrumo pareiga (19 straipsnis), įgyvendintas sutarčių tikslinimo mechanizmas (20 straipsnis), atšaukimo teisė (22 straipsnis) ir alternatyvi ginčų sprendimo procedūra (21 straipsnis). Pavyzdžiui, pabrėžiama autoriams, kurių kūriniai įtraukti į spaudos publikaciją, kad jie turi turėti teisę į deramą dalį pajamų, kurias spaudos leidėjai gauna už savo spaudos publikacijų naudojimą (Bendros skaitmeninės rinkos direktyva, 2019, 59 konstatuojamoji d.). Pavyzdžiui, autoriams ir atlikėjams sudaroma galimybė priėti prie tinkamos ir tikslios informacijos apie visus su jų kūrinio ar atlikimo įrašo naudojimu susijusius pajamų šaltinius, įskaitant kai kuriais atvejais ir pajamas iš prekybos, kad jie galėtų įvertinti savo teisių tikrąją ir nuolatinę ekonominę vertę (Bendros skaitmeninės rinkos direktyva, 2019, 75 konstatuojamoji d.). Numatoma, jog valstybės narės turi nustatyti priemonės (mechanizmus) atlygio patikslinimui, jei paaiškėja, jog atlygis yra neproporcingai mažas lyginant su pajamomis, gaunamomis už kūrinio ar atlikimo įrašo naudojimą (Bendros skaitmeninės rinkos direktyva, 2019, 78 konstatuojamoji d.). Įvedama nauja teisingo atlygio vertinimo sąvoka – proporcingumas, ir įrankiai įvertinti ar gautas atlygis yra teisingas atsižvelgiant į paskesnius kūrinio naudojimo būdus (iš jų gaunamą vertę). Paminėtina, kad šios nuostatos yra įgyvendintos ATGTĮ.

Atsižvelgiant, jog autoriams ir atlikėjams galimybės užtikrinti tinkamą atlyginimą yra įgyvendintos, t. y. atlygis yra susietas su kūrinio (atlikimo įrašo) naudojimo būdais, išnaudojimo principo taikymas skaitmeninėje erdvėje nedarytų įtakos autorių ir atlikėjų teisės į teisingą atlygio gavimą ir, manytina, antrinė virtuali rinka neiškreiptų esamo teisių balanso, jei šios nuostatos bus laikomos atskira išimtine autorių ir atlikėjų teise ir tuo pačiu - išsėmimo principo ribojimu. Kaip pavyzdžiui, perpardavimo teisė užtikrina autoriams atlygio gavimą, kai perparduodamas jų meno kūrinio originalas, literatūros ar muzikos kūrinio rankraščio originalas (ATGTĮ, 1999, 17 str.; 2001 m. rugsėjo 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/84/EB dėl originalaus meno kūrinio perpardavimo teisės autoriaus naudai).

Dėl šių priežasčių galime teigti, jog Skaitmeninės rinkos direktyva užtikrinus autoriams ir atlikėjams teisingo atlygio gavimą, kai jų kūriniai ir atlikimo įrašai naudojami skaitmeninėje erdvėje. Išnaudojimo taisyklės taikymas skaitmeninėje erdvėje bent autoriams ir atlikėjams gali būti pagrįstas atlyginimo užtikrinimo teorija, nes autoriai ir atlikėjai pateikdami kūrinį (atlikimo įrašą) naudoti internete turi galimybę gauti naudojimo ekonominę vertę atitinkantį atlygį.

2.3 Apyvartos užtikrinimo teorija

Pagrindine išsėmimo principo susiformavimo teorija doktrinoje laikoma *apvyvartos užtikrinimo teorija* (Mizaras, 2008, p. 412), kurios esmė – naudotojai ir visuomenė yra suinteresuoti laisvu ir nevaržomu prekių judėjimu. Tokios pozicijos laikosi ir Teisingumo Teismo generalinis advokatas Y. Bot savo 2012 m. balandžio 24 d. išvadoje *UsedSoft* byloje (toliau – **Y. Bot išvada**). Paminėjęs, jog šis principas kilo iš Vokietijos ir Amerikos teisės, jis paaiškina, kad išnaudojimo principu buvo siekiama užtikrinti intelektinių teisių apsaugos ir laisvo prekių judėjimo pusiausvyrą (Y. Bot išvada, 2012, 43 p.). Vėliau, analogišku argumentu remiantis, buvo pagrįstas ir platinimo teisės išsėmimo taikymas visoje Europos Sąjungos rinkoje, kai saugomas objektas paleidžiamas į apyvartą kurioje nors valstybėje narėje⁴⁵. Tik skiriasi platinimo veiksmai, kuriais remiantis užtikrinama apyvarta valstybės teritorijoje ir laisvas prekių judėjimas Europos ekonominėje erdvėje. Monopolija valstybės rinkos dalyje apribojama dėl po pirmo pardavimo išsemtos teisės parduoti; monopolija valstybės rinkoje apribojama dėl po pirmo pardavimo išsemtos teisės parduoti ir eksportuoti EEE.

Manytina, kad išsėmimo taisyklės taikymas skaitmeninėje erdvėje užtikrintų kūrinių apyvartą, nes išsėmimas „atidaro“ antrines rinkas⁴⁶, ir bendros skaitmeninės rinkos kūrimą, nes susitarimai dėl teritorijos (licencijavimas teritoriniu pagrindu) netektų prasmės. Pavyzdžiui, taip yra su kompiuterių programine įranga, kurios atžvilgiu yra taikoma platinimo teisė ir jos išsėmimas, kai programa platinama internete⁴⁷. Suteikus teisę naudoti kompiuterių programinę įrangą neribotą laiką Lietuvos teritorijoje, šią įrangą parsisiuntes (angl. download) asmuo gali ją perparduoti ir gali tai daryti bet kur Europos ekonominėje erdvėje.

---

⁴⁵ Y. Bot išvadoje minimas 1971 m. birželio 8 d. Teisingumo Teismo sprendimas Deutsche Grammophon Gesellschaft mbH prieš Metro-SB-Großmärkte GmbH & Co. KG byloje Nr. 78-70 (Y. Bot išvada, 2012, 44 p.).

⁴⁶ Kaip buvo minėta, platinimo išsėmimo taikymas reiškia galimybę įsigytus kūrinius toliau laisvai platinti be teisių turėtojo leidimo ir jam neatlyginant.

⁴⁷ Tai vienintelis saugomas objektas, kurio atžvilgiu, galimybės jį parsisiųsti internetu sudarymas, suteikiant teisę naudoti neribotą laiką, laikomas platinimu ir taikomas platinimo teisės išsėmimas.

2.3.1 Apyvartos užtikrinimas

Išnaudojimo taikymo skaitmeninėje erdvėje tikslas galėtų būti užtikrinti intelektinių teisių apsaugos ir laisvo paslaugų judėjimo pusiausvyrą ir taip kurti antrinę skaitmeninę rinką.

M. Szpunar išvadoje pamini tokius doktrinoje pateikiamus argumentus: „*dėl antrinių rinkų egzistavimo sustiprėtų konkurencija, sumažėtų kainos ir taptų lengviau įsigyti daiktus, taigi, būtų akivaizdi nauda vartotojui*“, „*galimybė nebrangiai įsigyti naudotas kūrinių kopijas skatintų inovacijas*“ (Perzanowski, Schultz, 2011, p. 889; Sganga, 2018, p. 211; Kerber, 2016, p. 149 cituota M. Szpunar išvadoje, 2019, 81-82 p.).

Dėl šių priežasčių apyvartos užtikrinimo teorija palaikytų išnaudojimo principo taikymą skaitmeninėje erdvėje.

Tik, kaip nurodo M. Szpunar, šie argumentai „*yra susiję su bendros ekonominės politikos aspektais (kainų lygis, konkurencija, inovacijos), į kuriuos, tiesa, gali atsižvelgti teisės aktų leidėjas, bet kurie, mano nuomone, neturi nulemti teismo pobūdžio sprendimų*“ (M. Szpunar išvada, 2019, 85 p.).

2.3.2 Bendra skaitmeninė rinką

Laisvas prekių judėjimas yra vienas iš pagrindinių Europos Sąjungos principų (Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo suvestinė redakcija, 2012, 26 str. 2 d., 34-35 str.). Jis laikomas vienu iš svarbiausių elementų, kuriuo remiantis buvo kuriama ir plėtojama ES vidaus rinką (Laisvas prekių judėjimas, 2010, p. 8). Žinoma, jis nėra vienintelis. Vieningą rinką užtikrina keturios pagrindinės laisvės - tai laisvas asmenų judėjimas, laisvas prekių judėjimas, laisvas kapitalo judėjimas ir laisvas paslaugų judėjimas (Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo suvestinė redakcija, 2012, 26 str. 2 d.). Bendros rinkos kūrimą internete užtikrina visi šie principai. Būtent iš šių principų ir vidaus rinkos sukūrimo tikslo kildinamas siekis turėti ir vieną skaitmeninę rinką. Ja siekiama panaikinti nacionalines kliūtis internetu vykdomiems sandoriams (žr.: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/lt/sheet/43/visur-esanti-bendroji-skaitmenine-rinka>).

Nei *UsedSoft* nei *Tom Kabinet* bylose ar jų išvadose išsėmimo taikymas, kaip tikslas kurti bendrą skaitmeninę rinką, nenagrinėjamas. Šis klausimas dalinai aptariamas Europos Sąjungos teisėje.

Pradžiai paminėtina, kad paslaugų pririšimas internete⁴⁸ gali būti įvairus. Pavyzdžiui, prie teritorijos, kurioje gali būti teikiama paslauga (pagal asmens, kuriam teikiama paslauga, gyvenamąją vietą, nuolatinės buveinės vietą), prie paslaugas teikiančio subjekto (apsunkinant galimybes naudotojui nutraukti sutartį, persikelti informaciją) ir panašiai.

Laisvas informacinės visuomenės paslaugų judėjimas tarp valstybių narių buvo įgyvendintas 2000 m. birželio 8 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos Nr. 2000/31/EB dėl kai kurių informacinės visuomenės paslaugų, ypač elektroninės komercijos, teisinių aspektų vidaus rinkoje (toliau - **Elektroninės komercijos direktyva**). Šios direktyvos 3 straipsnio 2 dalyje nustatyta, jog valstybės narės negali riboti laisvės teikti informacinės visuomenės paslaugas iš kitos valstybės narės. Informacinės visuomenės paslauga aprėpia bet kokią paslaugą, paprastai teikiamą už atlygį per nuotolį, elektroninėmis priemonėmis atskiru paslaugos gavėjo prašymu (Elektroninės komercijos direktyva, 2000, 17 konstatuojamoji d.). Tačiau ji netaikoma transliavimui, nes nelaikoma, jog ši paslauga teikiama asmeniškų paslaugų gavėjo prašymu (Elektroninės komercijos direktyva, 2000, 18 konstatuojamoji d.). Taip pat, paminėta nuostata (3 straipsnio 2 dalis) netaikoma „*autorinėms teisėms, gretutinėms teisėms, Direktyvoje 87/54/EEB (1) ir Direktyvoje 96/9/EB (2) nurodytoms teisėms ir pramoninės nuosavybės teisėms*“ (Elektroninės komercijos direktyva, 2000, 3 str. 3 d., priedas).

Tik per paskutinius 5 metus buvo įgyvendinta intensyvi teisėkūros veikla, susijusi su bendrosios skaitmeninės rinkos kūrimu, prasidėjusi 2015 metais gegužės 6 d. Komisijai priėmus bendrosios skaitmeninės rinkos strategiją ir pateikus pasiūlymus „*dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų, kuriais siekiama sukurti bendrąją skaitmeninę rinką*“ (žr.: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/lt/sheet/43/visur-esanti-bendroji-skaitmenine-rinka>). Aktualūs nagrinėjamai temai teisės aktai apima: nepagrįstos geografinio blokavimo praktikos uždraudimą (2018 m. vasario 28 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas Nr. 2018/302 dėl nepagrįsto geografinio blokavimo ir kitų formų

---

⁴⁸ Saugomo turinio teikimas internete yra laikomas paslauga.

diskriminavimo dėl klientų pilietybės, gyvenamosios vietos arba įsisteigimo vietos vidaus rinkoje problemos sprendimo, kuriuo iš dalies keičiami reglamentai (EB) Nr. 2006/2004 ir (ES) 2017/2394 ir Direktyva 2009/22/EB (toliau - **Geografinio blokavimo reglamentas**), internetinių turinio paslaugų tarpvalstybinio perkeliavimo užtikrinimą (2017 m. birželio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas Nr. 2017/1128 dėl internetinių turinio paslaugų tarpvalstybinio perkeliavimo vidaus rinkoje (toliau - **Tarpvalstybinio perkeliavimo reglamentas**), bendros skaitmeninės rinkos užtikrinimą (Bendros skaitmeninės rinkos direktyva, 2019) ir atvirų konkurencijai ir sąžiningų skaitmeninio sektoriaus rinkų užtikrinimą (Skaitmeninių rinkų aktas, 2022).

Atrišimą nuo subjekto užtikrins Skaitmeninių rinkų aktas (Skaitmeninių rinkų aktas, 2022, 5 str. 7-8 d., 6 str. 4-7, 13 d., 7 str.). Šio akto vienas iš tikslų yra išvengti vidaus rinkos susiskaidymo, be kita ko ir skaitmeninėje aplinkoje (Skaitmeninių rinkų aktas, 2022, 1 konstatuojami d.).

2017 metais Tarpvalstybinio perkeliavimo reglamentu buvo įgyvendinta galimybė naudotis tokio turinio internetinėmis paslaugomis kaip muzika, žaidimai, filmai, pramoginės laidos ar sporto įrenginiai ne tik gyvenamosios vietos valstybėje narėje bet ir laikinai būnant kitoje valstybėje narėje (Tarpvalstybinio perkeliavimo reglamentas, 2017, 1 str. 1 d., 1 konstatuojamoji d.). Tai taikoma ir sutartiniams susitarimams dėl internetinių turinio paslaugų teikimo ir kai sudaroma galimybė parsisiųsti turinį (Tarpvalstybinio perkeliavimo reglamentas, 2017, 9 konstatuojamoji d.) ir transliavimo paslaugoms (Tarpvalstybinio perkeliavimo reglamentas, 2017, 2 str. 5 d., 6 konstatuojamoji d.). Reglamente aiškiai įvardinama, jog siekiama nedaryti poveikio aukštam autorių teisių ir gretutinių teisių apsaugos lygiui, nekeičiami esami licencijavimo modeliai, pavyzdžiui, teritorinis licencijavimas (Tarpvalstybinio perkeliavimo reglamentas, 2017, 12 konstatuojamoji d.). Svarbu, kad laikinai esant kitos valstybės narės teritorijoje atliekami kūrinų ir kitų saugomų objektų naudojimo veiksmai yra laikomi atliekamais abonento gyvenamosios vietos valstybėje narėje (Tarpvalstybinio perkeliavimo reglamentas, 2017, 4 str., 24 konstatuojamoji d.), t. y. suteikimas naudotis skaitmeniniu turiniu vienoje valstybėje narėje nereiškia leidimo jo naudoti visoje Sąjungoje – išlaikomas teritorialumas ir aiškiai atsisakoma išsėmimo taikymo (ar tiksliau jo dalies, kuria būtų panaikinamas teritorinis ribojimas EEE). Laikoma, kad tokiais perkeliavimo veiksmais nėra pažeidžiamos „*autorių teisės ar gretutinės teisės ar bet kokios kitos teisės, susijusios su*

internetinės turinio paslaugos teikimu“ (Tarpvalstybinio perkeliavimo reglamentas, 2017, 24 konstatuojamoji d.).

Geografinio blokavimo reglamentu sprendžiamos situacijos, kai verslininkai blokuoja arba riboja prieigą prie savo elektroninių sąsajų (interneto svetainių ir taikomųjų programų) vartotojams iš kitų valstybių narių (Geografinio blokavimo reglamentas, 2018, 3 str. 1 d., 1 konstatuojamoji d.). Aktualios situacijos, kai dirbtinai suskaidoma vidaus rinka pagal vidaus sienas ir diskriminuojami vartotojai dėl pilietybės, gyvenamosios vietos arba įsisteigimo vietos (Geografinio blokavimo reglamentas, 2018, 2 ir 6 konstatuojamoji d., 1 str. 1 d.). Šis reglamentas **netaikomas** *elektroninėmis priemonėmis teikiamoms paslaugoms, kurių pagrindinė charakteristika yra prieigos prie autorių teisėmis saugomų kūrinių arba kito saugomo turinio teikimas ar tokių kūrinių bei turinio naudojimas*“. Reglamentas neapima garso ir vaizdo paslaugų teikimo. Komisija įpareigojama įvertinti reglamento taikymo galimybę minimai sričiai (Geografinio blokavimo reglamentas, 2018, 1 str. 3 d., 9 str. 2 d.).

Europos Komisija savo vertinimą pateikė 2020 lapkričio 30 d. Komisijos ataskaitoje Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir regionų komitetui dėl Reglamento dėl nepagrįsto geografinio blokavimo pirmosios trumpojo laikotarpio peržiūros Nr. COM/2020/766 (toliau – **Ataskaita dėl geografinio blokavimo reglamento**). Kaip Komisija atkreipia dėmesį, vertinamos tik tokios taikymo srities išplėtimo situacijos, kai verslininkas, kuris padaro tokius kūrinius prieinamus tarpvalstybiniu mastu, turi „*atitinkamose teritorijose būtiną teisę*“ (Ataskaita dėl geografinio blokavimo reglamento, 2020, 3.1 p.). Tad aiškiai nėra kalbama apie išsėmimo kokia nors apimtimi taikymą, t. y. teisių į saugomus kūrinius įgijimas vienoje valstybėje narėje nereiškia, jog jos įgyjamos visoje Sąjungoje. Įvertinama, kad, jei būtų išplėsta Geografinio blokavimo reglamento taikymo sritis, jis neturėtų labai didelio poveikio paslaugų prieinamumui. Tokią padėtį lemtų tai, kad gamintojai ir toliau gali riboti licencijuojamų teisių taikymo sritį, nes kaip minėta, reikalavimas neblokuoti geografiniu pagrindu yra siejamas su teisių turėjimu (manyta, teisių turėtojų suteiktais leidimais) ir tose kitose šalyse, iš kurių kreipiasi vartotojas dėl paslaugos teikimo. Šiame vertinime reglamento taikymo srities išplėtimas kol kas nerekomenduojamas, dėl skirtingo poveikio skirtingoms sritims ir numatomi detalesni tyrimai.

Kaip matyti, Europos Sąjungos teisės aktais ir kitais dokumentais yra palaikomas ir nekvestionuojamas teritorialumas saugomo turinio paslaugų teikimo atveju skaitmeninėje erdvėje, tai yra praktika, kai teisių turėtojai suteikia teises (licencijas) naudoti saugomą turinį internete tik tam tikros valstybės teritorijoje. Tad ne tik Teisingumo Teismas 2019 metais pasisakė dėl išsėmimo taikymo negalimumo el. knygų atveju, bet ši pozicija kol kas nuosekliai palaikoma ir ES Parlamento bei Komisijos.

Bendra skaitmeninė rinka, įskaitant ir intelektinės nuosavybės saugomo turinio paslaugų teikimą, po truputį kuriama, šiuo metu garantuojant saugomo turinio paslaugų perkeliamumą (pasiekimą), kai laikinai išvykstama į kitą valstybę narę ir užtikrinant, jog vartotojai nebūtų pririšti prie paslaugas teikiančio asmens. Manytina, kad ateityje dar bus svarstymų ir aiškesnių atsakymų dėl geografinio blokavimo reglamento išplėtimo ir saugomam turiniui, ir atsakymai dėl licencijavimo teritorijos pagrindu atitikimo tikslams sukurti bendrą skaitmeninę rinką.

Atsižvelgiant, jog bendra skaitmeninė rinka jau kuriama kitomis priemonėmis, laikytina, kad platinimo teisės išsėmimo taikymas skaitmeninėje erdvėje nėra tinkamas (proporcingas) įrankis šiam tikslui pasiekti.

Iš paminėtų trijų teorijų ir atsižvelgiant į Europos Sąjungos įstatymų leidėjo ketinimus, apibendrintina, jog tik viena teorija pilnai palaikytų išsėmimo taikymą skaitmeninėje erdvėje.

3 NAUJOS TECHNOLOGIJOS IR PLATINIMO TEISĖS IŠNAUDOJIMAS

Generalinis advokatas M. Spunzar teigė, jog išsėmimo taikymas skaitmeninėje erdvėje nebereikalingas, nes kūrinių pateikimas naudoti internete, kai kūrinių leidžiama parsisiųsti ir naudoti neribotą laiką, „*lieka praeityje*“ (M. Spunzar išvada, 2019, 95 p.). Europos Komisija pažymėjo, jog „*ateityje bus vis dažniau prenumeruojama srautinio duomenų siuntimo paslauga*“ (Komisijos ataskaita dėl nepagrįsto geografinio blokavimo reglamento, 2020, p. 13). Tokią tendenciją rodo ir statistikos duomenys. Pavyzdžiui, BBC skelbia, jog pasaulinėje muzikos industrijoje srautinės transliacijos (angl. streaming) 2022 m. kovą sudarė 65 % visų pajamų, kompaktiniai diskai, vinilinės plokštelės ir kasetės - 19 %, o atsisiuntimai (angl. downloads) tik 4 % (žr.: <https://www.bbc.com/news/entertainment-arts-60837880>). Tačiau P. Mezei laikosi nuomonės, jog pagrindas taikyti išnaudojimo doktriną internetu teikiamoms kopijoms yra vis dar egzistuojantis vartotojų interesas turėti nuosavybę (Mezei, 2020, p. 18). Ir panašu, jog dėl šio intereso jis yra teisus.

2021 metais prasidėjo „*manijos bang[a]*“ dėl NFT (angl. non-fungible token, liet. nepakeičiami žetonai) (Drakštas, 2022, p. 1)⁴⁹. Teigiama, jog NFT suteikia jų turėtojams nuosavybės iliuziją, nes jie yra "*kriptografiškai pasirašytas patvirtinimas, kad jums priklauso unikali kūrinių versija*" (Guadamuz, 2021 cituota Idelberger, Mezei, 2022, p. 7).

3.1 Kas yra NFT?

Aplankę didžiausią NFT prekyvietę OpenSea (žr.: <https://opensea.io/>) galime matyti parduodamus įvairius skaitmeninius kūrinius, kitus saugomus objektus, o taip pat ir

---

⁴⁹ „*Twitterio įkūrėjas ir milijardierius Jack Dorsey kaip NFT už beveik tris milijonus JAV dolerių pardavė savo patį pirmąjį „tweet“ („just setting up my twtr“), neoninės katės (angl. „neon cat“) grafinis mainų formatas (GIF) NFT forma buvo parduotas už šešis šimtus tūkstančių JAV dolerių, kol planetų vaizdus primenantis meninko Pak sukurtas vizualinis projektas „The Merge“ gruodį kaip NFT buvo parduotas už kiek daugiau nei devyniasdešimt milijonų JAV dolerių, taip užimdamas pačio brangiausio iki šiol parduoto NFT vietą*“ (Drakštas, 2022, p. 1).

intelektinės nuosavybės nesaugomą turinį⁵⁰. Minimoje platformoje šie elementai vadinami NFT ir skirstomi į tokias kategorijas: menas, muzika, mainų kortelės (angl. trading cards), kolekciniai daiktai, nuotraukos, paslaugos (angl. utility), domenų vardai, sportas, virtualūs pasauliai. Sąrašas be galo platus. Pavyzdžiui, galima įsigyti žemės sklypą kompiuteriniame žaidime „Game of Silks“. Paaiškinama, kad kiekvienas žemės pirkiny suteikia nuosavybės teisę į 1 akro dydžio žemės plotą šio žaidimo metavisatoje⁵¹ (žr.: <https://opensea.io/collection/silks-sky-falls>). Unstoppable Domains siūlo pirkti NFT domeną, kurį galima naudoti kaip piniginės adresą ar NFT nuosavybės patvirtinimui. Ir teigia, jog nereikės jaudintis dėl pratęsimo mokesčių, nes domenas priklausys jį įsigijusiam asmeniui (angl. better yet, with Unstoppable domains you don't have to worry about renewal fees, YOU OWN IT) (žr.: <https://opensea.io/collection/unstoppable-domains-polygon>). Arba kaip NFT galima įsigyti nario kortelę į UAN NFT klubą (žr.: <https://opensea.io/collection/uae-nft-keypass>).

Kas iš tiesų yra NFT?

Doktrinoje NFT yra apibūdinamas kaip informacija, saugoma blokų grandinėje (angl. blockchain), skirta identifikuoti fizinius ir skaitmeninius objektus (Idelberger, Mezei, 2022, p. 2). Ethereum juos vadina žetonais ar žymenimis (angl. token), kurie naudojami unikalių daiktų nuosavybei išreikšti (žr.: <https://ethereum.org/en/nft/>). Taip pat, NFT apibūdinamas kaip nuoroda, į kokį nors skaitmeninį objektą (Guadamuz, 2021 cituota Kramer, Philips, 2021).

Iš tiesų, NFT gali būti visa tai kartu. NFT apibrėžia keli privalomi ir keli pasirenkami elementai. Du būtini – NFT numeris (angl. tokenID) ir išmaniosios sutarties adresas (blokų grandinės adresas, kurį galima matyti visame pasaulyje naudojant blokų grandinės skaitytuvą) (Guadamuz, 2021). Tad iš esmės NFT yra tiesiog du skaičiai (Guadamuz, 2021). Kiti elementai yra pasirenkami. Pavyzdžiui, nuoroda, kur galima rasti kūrinį, kūrėjo piniginės adresas, kuris padeda susieti NFT su jo autoriumi (Guadamuz, 2021) ir panašiai. Nors nuoroda nurodoma kaip nebūtina, tačiau, manytina, kad be nuorodos NFT negalėtų būti naudojamas objektui identifikuoti. Kiti šaltiniai ir

---

⁵⁰ Kitų prekyviečių pavyzdžiai: <https://www.binance.com/>, <https://crypto.com/>, <https://rarible.com/>. Forbes skelbia geriausiai įvertintų ir populiariausių 2022 m. prekyviečių sąrašą: <https://www.forbes.com/advisor/investing/cryptocurrency/best-nft-marketplaces/>.

⁵¹ 3D virtualių pasaulių tinklas, kuriame žmonės gali bendrauti vieni su kitais socialiai ir ekonomiškai, daugiausia pasitelkdami avatarus (Ramos, 2022).

skaitmeninio turinio savininką įvardina kaip būtiną elementą (žr.: <https://ethereum.org/en/nft/>). Dažniausiai pateikiama informacija apima: pavadinimą, autorių ir aprašymą, taip pat kartais būna, nors retai, informacija, susijusi su autorių teisėmis (Bodo et al, 2022, p. 7).

NFT yra jau mums žinomų blokų grandinės technologijų, tokių kaip Bitcoin, Ethereum (ETH), Tether (USDT) ir kitų kriptovaliutų, dalis. Skiriasi nuo šių valiutų tuo, jog yra nedalūs, nepakeičiami ir unikalūs (Bodo et al, 2022, p. 7). O ypatingi tuo, jog suprogramavus NFT įrašą blokų grandinėje, niekas negali šio įrašo pakeisti.

Atsižvelgiant, jog NFT neveikia be išmaniųjų sutarčių⁵² (angl. smart contracts) ir egzistuoja blokų grandinėse, trumpai apžvelgsime kas yra šie objektai, nes toliau rašto darbe jie bus minimi.

Skaitmeninio kūrinio susiejimas su NFT yra vadinamas tokenizavimu (angl. tokenization), kalimu (angl. minting) ar kūrimu. Šio proceso metu yra vykdomas išmaniosios sutarties kodas ir įrašoma informacija į blokų grandinę⁵³. Sukurtu NFT gali būti prekiaujama tam skirtose platformose, įsigyjant juos už kripto valiutas.

Blokų grandinė gali būti suprantama kaip tam tikra duomenų bazė, kurioje saugoma informacija (žr.: <https://ethereum.org/en/nft/>). Ji suprojektuota kaip nekintama, bendrai naudojama ir sinchronizuojama duomenų bazė, veikianti be tarpininkų tarp įvairių naudotojų (Teruel, Moreno, 2021). Blokų grandinių yra ne viena, pavyzdžiui, OpenSea platformoje galima prekiauti tokiose blokų grandinėse sukurtais NFT: Arbitrum, Avalanche, Ethereum, Klaytn, Optimism, Polygon ir Solana (žr.: <https://opensea.io/>).

Išmanioji sutartis - kodais užrašytas šalių susitarimas, kuris negali būti pakeistas (Guadamuz, 2021). Tad iš esmės tai kompiuterių programinė įranga. Dėl sutarties užduočių, taisyklių, sąlygų ir nuostatų susitaria dalyvaujančios šalys, o tada jas vykdo išmanioji sutartis blokų grandinėje (Smith, Garcia, 2022). Ji ypatinga tuo, jog yra savaimė vykdoma, pagrįsta logika „jei-tai“ ir jos objektyvusis kodas (angl. byte code) ir jame esantys susitarimai egzistuoja blokų grandinės tinkle. Dar ji apibrėžiama kaip teisiškai įpareigojanti sutartis (Smith, Garcia, 2022). Protingosios sutartys naudojamos mokėjimams automatizuoti, NFT kurti ir valdyti.

---

⁵² Dar vadinamų protingaisiais kontraktais.

⁵³ Kartais ir pats skaitmeninis kūrinys saugomas blokų grandinėje, bet teigiama, jog tokių yra nedidelė dalis, nes informacijos įkėlimas į blokų grandinę yra brangus (Guadamuz, 2021). Dažniausiai kūrinys talpinamas kokioje nors atskiroje vietoje, o blokų grandinėje saugoma tik nuoroda į šį kūrinių.

Pabaigai pasakytina, jog skaitmeninių kūrinių ir kitų objektų susietų su NFT technologijomis vadinimas NFT šiek tiek klaidina, nes pats NFT nėra skaitmeninis kūrinys. NFT yra duomenų failas, nuoroda į kūrinių, bet ne pats kūrinys. Dėl šios priežasties kai „parduodamas“ NFT, turi būti aptariama, kas nutinka su kūriniu.

3.2 Kas ir kaip yra parduodama?

Kaip atkreipė dėmesį Zachary L. Catanzaro, NFT idėja nėra nauja, tik ne skaitmeninėje, o analoginėje erdvėje: tokenizavimas (angl. tokenization) yra teisinė fikcija, kuri bendrojoje teisėje (angl. common law) egzistavo šimtmečius. Žetonai (angl. tokens) leidžia šalims perduoti teises į turtą keičiantis nuosavybės teisę įrodančiu vienetu, o ne fiziškai perduodant patį turtą (Moringiello, Odinet, 2022 cituota Cantazaro, 2022, p. 10). Tokia praktika taikoma ir kontinentinėje teisėje, kai tam tikrų teises įrodančių dokumentų perdavimas reiškia teisių perdavimą į objektą.

Tik su NFT tai vyksta skaitmeninėje erdvėje, sandoriai vykdomi išmaniosiomis sutartimis, informacija įrašoma blokų grandinėje ir NFT yra susietas su skaitmeniniu kūriniu⁵⁴.

Kiekvienas šis elementas kelia teisinių klausimų. Platinimo teisės išnaudojimo skaitmeninėje erdvėje temai aktualu įsivardinti, kas ir kaip yra parduodama (parduodama). Kaip jau buvo minėta, pats NFT nėra kūrinys. „Perkant-parduodant“ NFT, turi būti išspręstas ir perduodamų-įgyjamų teisių į kūrinių klausimas.

Balazs Bodo su kitais autoriais savo analizėje nustatė, jog įgyjamos teisės tik retais atvejais būna aprašytos pačiame NFT, dažniausiai tai būna autoriaus prekiaujančio NFT ar pačios prekyvietės atskirai pasiūlytos sąlygos, jei būna apskritai (Bodo et al, 2022, p. 13). Uždaresnės, kolekcijomis pagrįstos ir pačios NFT kuriančios platformos siūlo konkrečius licencijavimo susitarimus, pridedamus prie NFT, kuriais prekiauja. Atviros, atliekančios tik platformos vaidmenį prekyvietės, atsiriboja nuo tokenizavimo ir prekybos

---

⁵⁴ Minimas tik skaitmeninis objektas, nes tik jie yra aktualūs šiame rašto darbe. Tačiau NFT gali identifikuoti bet kokį objektą, ne tik skaitmeninį, bet ir fizinį. Taip pat ne tik saugomą intelektinės nuosavybės. Galimų susieti objektų pavyzdinių sąrašą galima rasti, pavyzdžiui, Ethereum interneto svetainėje (žr. <https://ethereum.org/en/nft/>).

kontrolės⁵⁵ (Bodo et al, 2022, p. 12-13). Jos dažniausiai nustato autorių teises ir užtikrina jų vykdymą paslaugų teikimo sąlygomis (angl. terms and conditions), techninėmis galimybėmis ir per kasdienę moderavimo praktiką (Bodo et al, 2022, p. 14)⁵⁶. Kadangi licencijavimo sąlygos nėra susietos su NFT, nusipirkus jį vienoje prekyvietėje ir parduodant kitoje, licencijavimo sąlygų pateikimas priklauso nuo pardavėjo. Tokia situacija lėmė, jog atvirose prekyvietėse NFT prekiaujama be jokios su autorių teisėmis susijusios informacijos (Bodo et al, 2022, p. 14-16). Ir šis aiškumo nebuvimas laikomas pagrindiniu teisinio neapibrėžtumo NFT sandoriuose veiksmu (Bodo et al, 2022, p. 16), kuris, minimo autorių kolektyvo nuomone, lemia tai, jog, jei nėra jokių nuostatų dėl tokenizuoto kūrinio perdavimo, vartotojas geriausiai atveju įsigyja tik teises į NFT duomenų rinkinį, bet ne į kūrinį, nes NFT pats savaime nereiškia autorių teisių į kūrinį turėjimo (Bodo et al, 2022, p. 21). Andres Guadamuz šiems teiginiams pritaria teigdamas, jog kai kurie pirkėjai mano, kad įsigyja meno kūrinį ir visas su juo susijusias teises, tačiau iš tikrųjų jie perka tik su kūriniumi susijusius metaduomenis, o ne patį kūrinį (Guadamuz, 2021). Galima su šiuo požiūriu tikrai sutikti, nes Europos Sąjungoje skaitmeninių kūrinių pateikimas naudoti virtualioje erdvėje priskiriamas viešo paskelbimo (padarymo viešai prieinamu) teisei ir naudojimas yra galimas tik konkrečia teisių turėtojo leidžiama apimtimi. Jei nėra leidimo, nėra ir galimybės naudoti kūrinį⁵⁷. Galimus atlikti veiksmus su paskelbtu kūriniumi, be kita ko, riboja padarymo viešai prieinamu teisė.

---

⁵⁵ Pavyzdžiui, OpenSea paslaugų teikimo sąlygose numatyta, jog "OpenSea" neteikia jokių pareiškimų ar garantijų dėl trečiųjų šalių turinio, įskaitant bet koki turinį, susijusį su prekyvietėje rodomais NFT, ir jūs esate atsakingi už NFT, kuriuos įsigyjate iš trečiųjų šalių pardavėjų, teisėtumo, autentiškumo ir legalumo patikrinimą. <...> OpenSea" nėra Pirkimo sąlygų, kurios galioja tik tarp pirkėjo ir pardavėjo, šalis (žr.: <https://opensea.io/tos>).

⁵⁶ Pavyzdžiui, OpenSea nurodo, jog ji pašalins kūrinius reaguodama į Skaitmeninio tūkstantmečio autorių teisių įstatymo (DMCA) [1998 m. Jungtinių Valstijų autorių teisių įstatymas – aut. past.] pranešimus apie kūrinių pašalinimą ir (arba) kitas pretenzijas dėl intelektinės nuosavybės pažeidimo ir nutrauks naudotojo prieigą prie Paslaugos, jei bus nustatyta, kad naudotojas pažeidžia teises pakartotinai (žr.: <https://opensea.io/tos>). Pavyzdžiui, Rarible savo paslaugų teikimo sąlygų 7.3 p. "Licencijos suteikimas kitiems naudotojams" nurodo, jog naudotojas perduodamas (angl. posting) savo turinį prekyvietėje kitam naudotojui, suteikia teisę šiam naudotojui tik pasiekti ir naudoti turinį vadovaujantis Rarible paslaugų teikimo sąlygomis ir prekyvietės funkcionalumu. Kur perdavimas (angl. posting) apima tokius veiksmus: pateikimą, įkėlimą, paskelbimą, transliavimą ar kitokį turinio perdavimą (žr.: <https://static.rarible.com/terms.pdf>).

⁵⁷ Šiek tiek nukrypstant nuo temos, paminėtina, jog Christof Koolen analizė atskleidė, kad 2011 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/83/ES dėl vartotojų teisių, kuria iš dalies keičiamos Tarybos direktyva 93/13/EEB ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 1999/44/EB bei panaikinamos Tarybos direktyva 85/577/EEB ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 97/7/EB galėtų būti taikoma verslas vartotojui (angl. B2C) situacijose. Nesvarbu ar NFT perdavimas įvykdomas protingąja sutartimi ar fizine

Manytina, kad galutinis atsakymas ar yra įgyjamos kokios nors teisės į kūrinį, NFT įsigijimo atveju, priklausytų nuo nacionalinės teisės, nes, pavyzdžiui, gali būti reglamentuojama, kad tam tikrų veiksmų atlikimas preziumuoja ir tam tikrų teisių įgijimą. Pavyzdžiui, Lietuvos teisėje „preziumuojama, kad pagal autorinę sutartį perduodama tik tiek autorių teisių, kiek jų reikia konkrečios sutarties tikslams pasiekti“ (ATGTĮ, 1999, 40 str. 2 d.). Taip pat, „jeigu autorinėje sutartyje nenurodyti kūrinio naudojimo būdai, laikoma, kad autorinė sutartis sudaryta tik dėl tų kūrinio naudojimo būdų, kurie sutarties šalims yra būtini siekiant tikslo, dėl kurio ta sutartis buvo sudaryta“ (ATGTĮ, 1999, 40 str. 3 d.). Manytina, kad dėl kiekvienos situacijos išskirtinumo ir aplinkybių įvairumo, konkretus atsakymas galėtų būti pateikiamas tik vertinant kiekvieną atvejį atskirai⁵⁸.

Tokioje situacijoje NFT teisių išnaudojimo klausimas skaitmeninėje erdvėje nekyla (Bodo et al, 2022, p. 22). Taip yra, jei patį NFT laikome tik nuoroda į kūrinį. Tačiau NFT ir su juo susietą kūrinį galima aiškinti ir kitaip ir sąlyginai laikyti vienu objektu įgijėjo teisių užtikrinimo tikslais. Be to, mūsų analizei yra aktualus klausimas, kai vis tik parduodant NFT yra nurodoma, jog yra įgyjamas ir kūriny (teisės į kūrinį). O taip būtų galima teigti, kai siūlomo turinio aprašymuose apibūdinamas pats kūriny, o ne NFT technologija ar NFT kaip nuoroda⁵⁹.

(angl. real world) sutartimi. Tad vartotojai turi galimybes ginti savo teises, vadovaujantis šia direktyva. Taip pat NFT sandoriams taikoma ir 2019 m. gegužės 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva Nr. 2019/770 dėl tam tikrų skaitmeninio turinio ir skaitmeninių paslaugų teikimo sutarčių aspektų (Koolen, 2022).

⁵⁸ Pirmiausia reikėtų įvertinti ar šalys sudarė autorinę sutartį, jei įgytų teisių klausimas sprendžiamas vadovaujantis Lietuvos teise.

⁵⁹ Siūlomų pirkti objektų aprašymų pavyzdžiai OpenSea prekyvietėje: 1) Rohiki-Desperado: Season 1 : Episode 1; 2) Revenge - Chihiro Song Collection2-; 3) By NFTstoryy: Nfts that emerged as a result of blending the song "Hello", which belongs to Adele, with artificial intelligence are on sale; 4) Antroji Chihiro daina NFT. Tai įsimintina daina, kurią ji dainavo pirmajame "Metaba" koncerte 2022 m. gegužės mėn. Šis leidinys iš riboto penkių egzempliorių tiražo yra Nr. 2. Dainuoja Chihiro. Parengė hiGashi [versta iš Japonų kalbos – aut. past.], 5) Adelaide Damoah - Nightclubbing | Infems x Carolina Herrera: In honor of International Women's Day, the House of Herrera has joined forces with InFems (Intersectional Feminist Art Collective), to create the Nightclubbing NFT collection: Five works of art exploring themes of mythology, self-love, identity, and representation, by five trailblazing female artists. 100% of the proceeds will be donated to the Fundación Ared, a charitable organization that seeks to empower disenfranchised women through access to training and higher education. Working at the intersection of painting and performance within the context of colonialism, identity, sexuality and spirituality, British-Ghanaian artist Adelaide's piece is titled, Flesh of the Goddesses. A one-off body print performance that explores themes of identity and self, the NFT consists of a video of the performance, a canvas image of the work and exclusive content. Terms & conditions: <https://www.carolinaherrera.com/static/page/terms-and-conditions-nfts>. Aprašymai varijuoja nuo vieno žodžio iki išsamių paaiškinimų su nuorodomis į įgyjamas teises. Visuose juose kalbama apie tokenizuotą kūrinį kaip objektą, kuris siūlomas įsigyti.

Kitų teisės mokslininkų NFT yra laikomi ne tik nuoroda ar metaduomenimis. Juos vadina **skaitmeniniu turtu** (Kramer, Philips, 2021; Bine et al, 2021), bloką grandinėje saugomais **nuosavybės sertifikatais** (Bine et al, 2021). Taip pat, argumentuojama, jog NFT yra **kriptoturto rūšis** (Mikalajūnas, 2022).

NFT priskyrimas prie kriptoturto rūšies labai tikėtinas, nes Europos Sąjungos 2020 m. rugsėjo mėn. pasiūlytas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas dėl kriptoturto rinkų, kuriuo iš dalies keičiama Direktyva (ES) 2019/1937 (toliau - **MiCA pasiūlymas**) gali būti suprantamas kaip reglamentuojantis tam tikrą su NFT susijusią rinkos veiklą (Bine et al, 2021)⁶⁰. Šiame dokumente kriptoturto apibūdinamas kaip skaitmeninė vertės arba teisių išraiška, kurią galima perleisti ir laikyti elektroniniu būdu (MiCa pasiūlymas, 2020, konstatuojamosios dalies 2 p., 3 str. 1 d. 2 p.). Tad šis apibūdinimas būtų taikytinas ir NFT – jie tada galėtų būti laikomi **skaitmenine teisių išraiška**.

Be to, NFT priskiriamas prie **prekių, ir vertybinių popierių, ir net meno kūriniių kategorijai** (Mikalajūnas, 2022, p. 127-128).

Anglijos ir Velso Aukštasis teismas (Komeracinis teismas) (angl. England and Wales High Court (Commercial Court)) 2022 m. kovo 10 d. byloje *Osbourne prieš Persons Unknown & Anor* EWHC 1021 (Comm) (toliau – **EWHC byla**) pasisakė, jog yra realiai pagrįstų argumentų, kad tokie žetonai [NFT – auto. past.] pagal Anglijos teisę turi būti laikomi **nuosavybe**.

Kinijos Hangdžou interneto teismas (angl. Hangzhou Internet Court) 2022 m. balandžio 20 d. byloje⁶¹ *Shenzhen QiCeDieChu Cultural ir Creativity Co. prieš Hangzhou Bigverse Technology Co.* Nr. 1008 pažymėjo, kad, kai skaitmeninio kūrinio kopija NFT pavidalu pateikiama prekybos platformoje, ši kopija nurodoma kaip **skaitmeninė prekė**,

---

Prekyvietėje Rarible koks nors aprašymas retai kada pateikiamas ir dažniausiai iš poros žodžių: 1) cutEGOre THEME: after purchase u can download the theme, 2) Crypto Hamster: Honoring all crypto hamsters 'hodling' their bags. Very first NFT crypto-artwork created by artist Helen Netherfield ir panašiai.

Tačiau šioje prekyvietėje suteikiama galimybė pasižiūrėti originalą: „Open original“.

⁶⁰ MiCA pasiūlyme "kripto valiutų, [kurios] yra unikalios ir nepakeičiamos su kitomis kriptovaliutomis", emitentams netaikomas reikalavimas skelbti baltąją knygą viešam siūlymui. Šis išimtis greičiausiai būtų taikoma ir NFT. Pažymėtina, kad ši išimtis yra vienintelė MiCA pasiūlymo vieta, kur minimos kriptovaliutos, kurios yra "unikalios ir nepakeičiamos" (Bine et al, 2021).

⁶¹ angl. Hangzhou Internet Court Civil First Judgement No. 1008, 20 April 2022.

sukurianti nuosavybės teisę į tokenizuotą skaitmeninį kūrinį⁶² (Baiyang, 2022, p. 605). Teismas nusprendė, jog prekiavimas NFT iš esmės reiškia konkrečios skaitmeninės prekės (angl. digital good) nuosavybės perdavimą ir naujas savininkas įgyja skaitmeninę nuosavybės teisę, o ne licenciją naudoti skaitmeninį objektą (Baiyang, 2022, p. 605).

Paminėtina, kad iš kai kurių autorių pateikiamos informacijos sunku įvertinti ar jie arba teismas NFT laiko vienu objektu ar dviem atskirais, kai pavyzdžiui, NFT vadina preke, meno kūrinium ar nuosavybės objektu.

Laikant, jog tai du atskiri elementai, manytina, kad NFT galime vadinti skaitmenine teisių išraiška, o NFT kartu su kūrinium – skaitmeniniu turtu.

Ši nauja technologija vėl sujungia išsėmimo principo taikymo skaitmeninėje erdvėje klausimą.

3.3 NFT ir skaitmeninis išsėmimas

P. Mezei paskutiniame savo straipsnyje platinimo teisės išsėmimo skaitmeninėje erdvėje klausimą labai taikliai pavadino linksmiais kalneliais (Mezei, 2022). 2012 m. *UsedSoft* byla kėlė vilčių dėl saugomų kūrinių skaitmeninio išnaudojimo (kai kompiuterių programinės įrangos pateikimas parsisiųsti internetu buvo priskirtas platinimo, o ne viešo paskelbimo teisei ir pasisakyta, jog jam taikomas platinimo teisės išnaudojimas), 2019 m. *Tom Kabinet* byla šias viltis sužlugdė. Europos Sąjungos įstatymų leidėjas 2019 m. Skaitmeninės rinkos direktyva užtikrino autoriams teisingo atlygio gavimą, kai jų kūriniai naudojami skaitmeninėje erdvėje – skaitmeninio išnaudojimo klausimas priartėjo prie realybės bent tuo aspektu, jog yra užtikrintas teisingo ir proporcingo atlygio gavimas skaitmeninėje erdvėje. 2020 m. Europos Komisija savo Ataskaita dėl geografinio blokavimo direktyvos nukėlė šį klausimą į ateitį. NFT pradžia ir pažadai kėlė klausimus dėl būtinybės taikyti išsėmimą (Mezei, 2022), realybė parodė kitką – Bodo ir autorių kolektyvas atskleidė NFT sandorių esmę laiko, jog išsėmimo klausimas nediskutuotinas (Bodo et al, 2022). 2022 m. gegužės mėn. EWHC byloje priėmus sprendimą, jog NFT yra

---

⁶² Under the NFT trading model, each copy of a digital work is represented by a unique unit of metadata, resulting in the 'uniqueness' and 'scarcity' of an NFT. Consequently, when a copy of a digital work is displayed in the form of an NFT on a trading platform, that copy is specified as a particular 'digital good', generating a proprietary right over the tokenized digital work

nuosavybė remiantis Anglijos teise – skaitmeninio išsėmimo klausimas vėl sugrįžo (Mezei, 2022)⁶³.

Tačiau Kinijos Hangžou interneto teismas, nusprendęs, jog NFT yra skaitmeninė nuosavybė, vis tiek pasakė, jog NFT sandoriams yra taikoma padarymo viešai prieinamu teisė per informacinius tinklus (angl. right of communication through information networks), nes remiantis Kinijos autorių teise (angl. Chinese Copy-right Law) nuosavybės perdavimas į materialias kūrinių kopijas yra reglamentuojamas platinimo teisės. Teismas sprendimą priėmė remdamasis tuo, jog NFT pardavimas pirmiausia apima įkėlimo ir siūlymo įsigyti veiksmus. Pirmas veiksmas pasireiškia skaitmeninio turinio perkėlimu iš NFT kūrėjo įrenginio į žiniatinklio serverį, o antrasis – rodant NFT (su NFT susietą kūrinių) platformoje pardavimo tikslu, taip sudarant galimybę visuomenei susipažinti su skaitmeniniu kūriniu jos pačios pasirinktoje vietoje ir pasirinktu laiku (Baiyang, 2022, p. 605)⁶⁴.

Nors Kinijos teismo išaiškinimai mums įtakos nedaro, tai gali būti tinkamas pavyzdys iliustruoti, jog NFT pripažinimas nuosavybės teisės objektu nebūtinai reiškia platinimo teisės su jos išsėmimu taikymą. Teisingumo Teismo išaiškinimuose nurodoma (*UsedSoft* ir *Tom Kabinet* bylose), kad Informacinės visuomenės direktyvoje nustatyta platinimo teisė apima tik materialaus kūrinių originalo ar jo kopijų pateikimą į apyvartą, o nematerialių kopijų „platinimas“ - būdai apimantys kūrinių naudojimą be fizinės laikmenos pateikimo (kai kūrinys padaromas viešai prieinamas visuomenei, kad ji galėtų susipažinti su kūriniu jos pasirinktu laiku ir vietoje) patenka į „viešo paskelbimo“ teisės turinį. Todėl laikytina, kad net pripažinus NFT nuosavybės teisės objektu, jo naudojimo būdai vis tiek gali bus laikomi patenkantys į padarymo viešai prieinamu teisę ir Europos Sąjungoje.

Paminėtina, kad esama ir kitų argumentų, kodėl NFT turi būti taikoma platinimo išsėmimo taisyklė. Be jau minėto aspekto, jog sandoriai laikytini nuosavybės perdavimu, o ne licencijos suteikimo, susitarimais (Xia, 2022), teigiama, kad NFT žetonų perdavimo sandoriai įveikia atgaminimo teisės kliūtis skaitmeninėje erdvėje, t. y.

---

⁶³ Kaip teigia P. Mezei, NFT traktuojant kaip asmeninę nuosavybę, gali tekti iš naujo apsvarstyti nuosavybės teisę, taigi, galiausiai, ir galimybę taikyti išsekimo doktriną internete platinamiems skaitmeniniams failams, kuriose yra saugomų objektų, pavyzdžiui, muzikos ar elektroninių knygų (Mezei, 2022).

⁶⁴ Kinija yra Berno konvencijos narė ir TRIPIS susitarimo narė.

perleidžiant NFT nereikalingas papildomas kūrinio atgaminimas (Xia, 2022), nes pateikiama nuoroda į kūrinį, o ne pats kūrinys.

Vadovaujantis antroje dalyje atlikta analize, platinimo teisės išsėmimo susiformavimo teorijos palaikytų platinimo teisės pasibaigimo taikymą skaitmeninėje erdvėje, jei skaitmeninis kūrinys būtų laikomas materialinės nuosavybės teisės objektu ir sandoriu perduodama nuosavybės teisė į jį, yra užtikrinamas teisingas atlygis autoriui ir garantuojama kūrinių apyvarta.

Panašu, jog taip ir yra NFT atveju.

Tačiau tai vis tiek įstatymų leidėjo sprendimas, nes to daryti neleidžia likę teisiniai trukdžiai, o konkrečiai, jog platinimas yra taikomas tik materialios išraiškos objektams.

IŠVADOS

1. Įstatymo leidėjo pasirinktas platinimo teisės išnaudojimo taisyklės suformulavimo būdas reiškia, kad, jei kuris nors naujas kūrinio naudojimo veiksmas bus priskiriamas platinimo teisinei kategorijai, užteks parduoti ar kitaip perleisti nuosavybę į kūrinį tam, kad įgijėjas galėtų naudoti kūrinį nauju būdu be autoriaus leidimo ir jam neatlyginant. Dėl šio priežasties yra galimybė neanalizuoti, ar tokiam naudojimui būdui turi būti taikomas išsėmimas.
2. Vien tik kūrinio naudojimo būdo kvalifikavimas (priskyrimas viešo paskelbimo (padarymo viešai prieinamu) ar platinimo turtinei teisei) nėra pakankamas, reikalinga ir paties išsėmimo principo, kaip platinimo teisės ribojimo, taikymo analizė dėl šios taisyklės reikšmės.
3. Išsėmimas yra platinimo teisės apribojimas. Jo taikymo galimybė skaitmeninėje erdvėje vertintina per interesų ir teisių prizmę, ieškant teisių turėtojo ir visuomenės interesų bei teisių balanso.
4. Skaitmeniniai duomenys, kurie išreiškia kūrinį, kol kas neturi aiškaus klasifikavimo ir teisinio statuso. Naujausi Europos Sąjungos teisės aktai šio klausimo nereglamentuoja. Tam tikroms duomenų grupėms atsakymai jau yra. Pavyzdžiui, didieji duomenys (angl. big data) pripažįstami skaitmeniniu turtu, asmens duomenys - ne.
5. Autorė mano, kad duomenys, kurie išreiškia kūrinį, galėtų būti laikomi turtu ir asmenys galėtų turėti nuosavybės teises į juos.
6. Europos Sąjungos teisės aktais įforminamos tam tikros disponavimo, valdymo ir naudojimo teisės į skaitmeninius duomenis.
7. Kol neturime konkretaus atsakymo, koks yra skaitmeninių duomenų, kurie išreiškia kūrinį, teisinis statusas ir kokias teises asmuo turi į tokius duomenis, nėra aišku kaip išlaikyti balansą tarp šių teisių ir autoriaus teisių į kūrinį. Jei duomenų rinkmenas laikytume turtu, į kurį asmuo turi nuosavybės teisę, išsėmimo taikymas skaitmeninėje erdvėje siekiant užtikrinti skaitmeninio rinkinio savininko teises, būtų pagrįstas.

8. Skaitmeninės rinkos direktyva užtikrinus autoriams ir atlikėjams teisingo atlygio gavimą, kai jų kūriniai ir atlikimo įrašai naudojami skaitmeninėje erdvėje, išnaudojimo taisyklės taikymas skaitmeninėje erdvėje (bent autoriams ir atlikėjams) gali būti pagrįstas atlyginimo užtikrinimo teorija, nes autoriai ir atlikėjai pateikdami kūrinį (atlikimo įrašą) naudoti internete turi galimybę gauti jo naudojimo ekonominę vertę atitinkantį atlygį.
9. Apyvartos užtikrinimo teorija susideda iš dviejų dalių, kur pirmą – apyvartos užtikrinimas, palaikytų išsėmimo taikymą skaitmeninėje erdvėje, nes taip būtų „atidaroma“ antrinė virtuali rinka. Antra dalis - bendra skaitmeninė rinka, jau kuriama kitomis priemonėmis, todėl, laikytina, kad platinimo teisės išsėmimo taikymas skaitmeninėje erdvėje nėra tinkamas (proporcingas) įrankis šiam tikslui pasiekti.
10. NFT nėra skaitmeninis kūrinys. NFT yra duomenų failas, nuoroda į kūrinį, bet ne pats kūrinys. Dėl šios priežasties, kai „parduodamas“ NFT, turi būti aptariama kas nutinka su kūriniumi.
11. Laikant, jog NFT yra du atskiri elementai, manytina, kad NFT galime vadinti skaitmenine teisių išraiška, o NFT kartu su kūriniumi – skaitmeniniu turtu.
12. Net pripažinus NFT nuosavybės teisės objektu, jo naudojimo būdai vis tiek gali būti laikomi patenkantys į viešo paskelbimo (padarymo viešai prieinamu) teisę Europos Sąjungoje, nes Informacinės visuomenės direktyvoje įtvirtinta platinimo teisė apima tik materialios išraiškos kūrinijų pateikimą į apyvartą.

ŠALTINIAI

1. Teisės norminiai aktai

Nacionaliniai teisės aktai

1. Lietuvos Respublikos Konstitucija (1992). *Valstybės žinios*, 33-1014.
2. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (2000). *Valstybės Žinios*, Nr. 74-2262.
3. Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas (2000). *Valstybės Žinios*, Nr. 64-1914.
4. Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas (2003). *Valstybės žinios*, Nr. 28-1125.
5. Lietuvos Respublikos augalų veislių apsaugos įstatymas (2001). *Valstybės žinios*, Nr. 104-3701.
6. Lietuvos Respublikos dizaino įstatymas (2002). *Valstybės žinios*, Nr. 112-4980.
7. Lietuvos Respublikos patentų įstatymas (1994). *Valstybės žinios*, Nr. 8-120.
8. Lietuvos Respublikos prekių ženklų įstatymas (2000). *Valstybės žinios*, Nr. 92-2844.

Europos Sąjungos teisės aktai

9. Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo suvestinė redakcija (2012), *Europos Sąjungos oficialusis leidinys*, Nr. C 326/47.
10. Europos Parlamento ir Tarybos 2022 m. spalio 19 d. reglamentas (ES) 2022/2065 dėl bendrosios skaitmeninių paslaugų rinkos, kuriuo iš dalies keičiama Direktyva 2000/31/EB (Skaitmeninių paslaugų aktas), *OL L 277/1*.
11. Europos Parlamento ir Tarybos 2022 m. rugsėjo 14 d. reglamentas 2022/1925 dėl atvirų konkurencijai ir sąžiningų skaitmeninio sektoriaus rinkų, kuriuo iš dalies keičiamos direktyvos (ES) 2019/1937 ir (ES) 2020/1828 (Skaitmeninių rinkų aktas), *OL L 265/1*.

12. Europos Parlamento ir Tarybos 2022 m. gegužės 30 d. reglamentas Nr. 2022/868 dėl Europos duomenų valdymo, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2018/1724 (Duomenų valdymo aktas), *OL L 152/1*.
13. Europos parlamento ir Tarybos 2018 m. lapkričio 14 d. reglamentas Nr. 2018/1807 dėl laisvo ne asmens duomenų judėjimo Europos Sąjungoje pagrindų, *OL L 303/59*.
14. Europos Parlamento ir Tarybos 2018 m. vasario 28 d. reglamentas Nr. 2018/302 dėl nepagrįsto geografinio blokavimo ir kitų formų diskriminavimo dėl klientų pilietybės, gyvenamosios vietos arba įsisteigimo vietos vidaus rinkoje problemos sprendimo, kuriuo iš dalies keičiami reglamentai (EB) Nr. 2006/2004 ir (ES) 2017/2394 ir Direktyva 2009/22/EB, *OL LI 60/1*.
15. Europos Parlamento ir Tarybos 2017 m. birželio 14 d. reglamentas Nr. 2017/1128 dėl internetinių turinio paslaugų tarpvalstybinio perkeliavimo vidaus rinkoje, *OL LI 168/1*.
16. Europos Parlamento ir Tarybos 2016 m. balandžio 27 d. reglamentas Nr. 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas), *OL L 119/1*.
17. Europos Parlamento ir Tarybos 2019 m. birželio 20 d. direktyva (ES) 2019/1024 dėl atvirųjų duomenų ir viešojo sektoriaus informacijos pakartotinio naudojimo, *OL L 172*, p. 56—83.
18. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2019 m. gegužės 20 d. 2019/770 dėl tam tikrų skaitmeninio turinio ir skaitmeninių paslaugų teikimo sutarčių aspektų, *OL L 136*, p. 1—27.
19. Europos Parlamento ir Tarybos 2019 m. balandžio 17 d. direktyva Nr. 2019/790 dėl autorių teisių ir gretutinių teisių bendrojoje skaitmeninėje rinkoje, kuria iš dalies keičiamos direktyvos 96/9/EB ir 2001/29/EB, *OL L 130/1*.
20. Europos Parlamento ir Tarybos 2009 m. balandžio 23 d. direktyva Nr. 2009/24/EB dėl kompiuterių programų teisinės apsaugos, *OL L 111/16*.
21. Europos Parlamento ir Tarybos 2006 m. gruodžio 12 d. direktyva Nr. 2006/115/EB dėl nuomos ir panaudos teisių bei tam tikrų teisių, gretutinių autorių teisėms, intelektinės nuosavybės srityje, *OL L 376/28*.

22. Europos Parlamento ir Tarybos 2001 m. rugsėjo 27 d. direktyva 2001/84/EB dėl originalaus meno kūrinio perpardavimo teisės autoriaus naudai, *OL L 272, p. 0032 - 0036*.
23. Europos Parlamento ir Tarybos 2001 m. gegužės 22 d. direktyva Nr. 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo, *OL L 67, p. 0010 - 0019*.
24. Europos Parlamento ir Tarybos 2000 m. birželio 8 d. direktyva 2000/31/EB dėl kai kurių informacinės visuomenės paslaugų, ypač elektroninės komercijos, teisinių aspektų vidaus rinkoje (Elektroninės komercijos Direktyva), *OL L 178, p. 0001 - 0016*.
25. Europos Parlamento ir Tarybos 1996 m. kovo 11 d. direktyva Nr. 96/9/EB dėl duomenų bazių teisinės apsaugos, *OL L 077, p. 0020 - 0028*.

Tarptautiniai teisės aktai

26. Pasaulio prekybos organizacijos sutartis dėl intelektualinės nuosavybės teisių aspektų, susijusių su prekyba (1994). *Valstybės žinios*, Nr. 46-1620.
27. Berno konvencija dėl literatūros ir meno kūrinių apsaugos (1995). *Valstybės žinios*, Nr. 40-988.

2. Specialioji literatūra

Monografijos ir vadovėliai

28. Birštonas R., Klimkevičiūtė, D., Matulevičienė N. J., Mickienė L., Usonienė J. (2010). *Intelektinės nuosavybės teisė*. VĮ Registrų centras.
29. Baranauskas, E., Laurinavičius, K., Pakalniškis, V., Vasarienė, D. (2010). *Daiktinė teisė*. Mykolo Romerio universitetas.
30. Lewinski, S., Walter, M. (2010) *European copyright law. A commentary*. Oxford university press.
31. Mizaras, V. (2009). *Autorių teisė. II tomas*. Justitia.
32. Mizaras, V. (2008). *Autorių teisė. I tomas*. Justitia.

33. Mikelėnas, V., Taminskas, A. *et al.* (2001). *Civilinio kodekso komentaras. Pirmoji knyga. Bendrosios nuostatos*. Justitia.
34. Mikelėnas, V. (red.) (2002). *Civilinio kodekso komentaras. Antroji knyga. Asmenys*. Justitia.
35. Stonkienė, M. (2011). *Intelektinės nuosavybės teisė. Autorių teisė. Mokomoji knyga*. Europos socialinis fondas.

Kiti leidiniai

36. Baiyang, X. (2022). Chinese court rules on NFT transactions and responsibility of trading platforms Get access Arrow. *Journal of Intellectual Property Law & Practice* (17, 8), p. 604–606 [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://doi.org/10.1093/jiplp/jpac064>.
37. Bodo, B. *et al.* (2022). The Rise of NFTs: These Aren't the Droids You're Looking. *European Intellectual Property Review* (44, 5), p. 265-282 [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://ssrn.com/abstract=4000423>.
38. Bot Y., (2012). Europos Sąjungos Teisingumo Teismo generalinio advokato išvada *UsedSoft GmbH prieš Oracle International Corp.* Nr. C-128/11 byloje.
39. Catanzaro, Z. (2022), Fixing ReDigi: NFT Tethered Sound Recordings. *Harvard Journal of Sports and Entertainment Law* [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://ssrn.com/abstract=4182902>.
40. Drakšas, J., (2022). Naujas NFT šurmulyš ir sena ES autorių teisė. *Publikacija portale TeisėPro* [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://www.teise.pro/index.php/2022/01/06/j-draksas-naujas-nft-surmulyš-ir-sena-es-autoriu-teise/>.
41. Fedosiuk, O., (2002). Nuosavybė ir turtas civiliniame ir baudžiamajame kodeksuose. *Jurisprudencija*, t. 28(20), p. 80–86.
42. Idelberger, F., Mezei, P., (2022). Non-fungible tokens. *Internet Policy Review*, 11(2) [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://ssrn.com/abstract=4081396>.
43. *Interface between exhaustion of intellectual property rights and competition law* (2012) [interaktyvus], WIPO. Prieiga per internetą:

https://www.wipo.int/edocs/mdocs/mdocs/en/cdip_4/cdip_4_4rev_study_inf_2.pdf

44. Jakutytė-Sungailienė, A. (2009). *Turto samprata Lietuvos civilinėje teisėje* [interaktyvus], Socialinių mokslų studijos (3, 3). Prieiga per internetą: <https://etalpykla.lituanistikadb.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2009~1367169223064/J.04~2009~1367169223064.pdf>.
45. Jurčys, P, Donewald, C., Fenwick, M., Lampinen, M., Nekrošius, V., Smaliukas, A. (2001). Ownership of user-held data: why property law is the right approach [interaktyvus]. *Harvard Journal of Law and Technology*. Prieiga per internetą: <https://jolt.law.harvard.edu/digest>.
46. Garcia, A., Smith, S. Z., (2022). Blockchain Smart Contracts, Part 1: Introduction for Accounting and Auditing Professionals. *ISACA Journal* (2022, 4) [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://www.isaca.org/resources/isaca-journal/issues/2022/volume-4/blockchain-smart-contracts-part-1>.
47. Galič, M. (2015). The Legality of Resale of Digital Content after UsedSoft in Subsequent German and CJEU Case Law. *European Intellectual Property Review* (37, 7) [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://ssrn.com/abstract=2754497>.
48. Gervais, D. (2019). Exploring the Interfaces Between Big Data and Intellectual Property Law. *JIPITEC - Journal of Intellectual Property, Information Technology and E-Commerce Law* (10, 1) [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://www.jipitec.eu/issues/jipitec-10-1-2019/4875/?searchterm=>.
49. Guadamuz, A. (2021). Non-fungible tokens (NFTs) and copyright. *WIPO magazine* (2021/4) [interaktyvus]. Prieiga per internetą: https://www.wipo.int/wipo_magazine/en/2021/04/article_0007.html.
50. Koolen, C. (2022), 'Apes Gone', but what about Consumer Protection? Applying EU Consumer Law to the Transfer of NFTs. *Publikacijų portalas SSRN* [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://ssrn.com/abstract=4065776>.
51. *Laisvas prekių judėjimas. Laisvą prekių judėjimą reglamentuojančių Sutarties nuostatų taikymo vadovas* (2010) [interaktyvus], Europos Sąjungos leidinių biuras. Prieiga per internetą: http://publications.europa.eu/resource/cellar/a5396a42-cbc8-4cd9-8b12-b769140091cd.0020.02/DOC_1

52. Mikalajūnas, E. (2022). NFT doktrininis-teisinis apibrėžimas ir jo problematika, sietina su Europos Sąjungos kriptoteisinių santykių reguliavimo modeliu. *Jurisprudencija* (29, 1) [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://doi.org/10.13165/JUR-22-29-1-06>.
53. Medvedevaitė, A., Mickevičiūtė, G. (2021). Skaitmeniniai duomenys: ar reikalingas naujas teisinis reguliavimas? *Teisės mokslo pavasaris* [interaktyvus] p. 26-49. Prieiga per internetą: <https://www.journals.vu.lt/open-series/article/view/24914>, doi: 10.15388/TMP.2021.2.
54. Mezei, P. (2022), Hop on the Roller Coaster – New Hopes for Digital Exhaustion? *Publikacijų portalas SSRN*. Prieiga per internetą: <https://ssrn.com/abstract=4256645>.
55. Mezei, P. (2020). The Doctrine of Exhaustion in Limbo. Critical Remarks on the CJEU's Tom Kabinet Ruling. *Zeszyt Naukowe Uniwersytetu Jagiellonskiego - Prace z Prawa Własności Intelektualnej (Jagiellonian University Intellectual Property Law Review)*, (2/2020), p. 130-153. [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://ssrn.com/abstract=3560138>.
56. Mezei, P. (2015). Digital First Sale Doctrine Ante Portas -- Exhaustion in the Online Environment. *JIPITEC – Journal of Intellectual Property, Information Technology and E-Commerce Law* (6.1), p. 23-71 [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://ssrn.com/abstract=2615552>.
57. Moon, K. (2017). Revisiting UsedSoft v Oracle: Is Software Property and Can It Be Sold? *A Journal of Information Law and Technology* (4) [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://www.ajpark.com/assets/Uploads/Articles/Computer-Law-Review-Usedsoft-revisited-article-KRM.pdf>.
58. Pakalniškis, V. (2002). Nuosavybės teisės doktrina ir Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. *Jurisprudencija*, 2002, t. 28(20), p. 69–79.
59. Perzanowski, A., Hoofnagle, C. J. (2017) What We Buy When We 'Buy Now'. *University of Pennsylvania Law Review; UC Berkeley Public Law Research Paper No. 2778072* [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://ssrn.com/abstract=2778072>.

60. Ramos, A. (2022). The metaverse, NFTs and IP rights: to regulate or not to regulate? *WIPO magazine* (2/2022) [interaktyvus]. Prieiga per internetą: https://www.wipo.int/wipo_magazine/en/2022/02/article_0002.html.
61. Szpunar, M. (2019). Europos Sąjungos Teisingumo Teismo generalinio advokato išvada *Nederlands Uitgeversverbond, Groep Algemene Uitgevers prieš Tom Kabinet Internet BV, Tom Kabinet Holding BV, Tom Kabinet Uitgeverij BV* byloje Nr. C-263/18.
62. Sganga, C. (2018). A Plea for Digital Exhaustion in EU Copyright Law. *JIPITEC* 9 (3) [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://ssrn.com/abstract=3270055>.
63. Teruel, M. G., Moreno, H. S. (2021). The digital tokenization of property rights. A comparative perspective. *Computer Law & Security Review* (41) [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://doi.org/10.1016/j.clsr.2021.105543>.
64. Xia, Y. (2022). On the Legitimacy of Exhaustion of Rights in Non-Fungible Token Transactions of Digital Works. *Journal of Business Theory and Practice* (10, 2) [interaktyvus]. Prieiga per internetą: www.scholink.org/ojs/index.php/jbtp.

3. Teismų praktika

65. *Nederlands Uitgeversverbond, Groep Algemene Uitgevers prieš Tom Kabinet Internet BV, Tom Kabinet Holding BV, Tom Kabinet Uitgeverij BV* [ESTT], Nr. C-263/18, [2019 m. gruodžio 19 d.], ECLI:EU:C:2019:1111.
66. *Land Nordrhein-Westfalen prieš Dirk Renckhoff* [ESTT], Nr. C-161/17, [2018 m. rugpjūčio 7 d.], ECLI:EU:C:2018:634.
67. *Vereniging Openbare Bibliotheken prieš Stichting Leenrecht* [ESTT], Nr. C-174/15, [2016 m. lapkričio 10 d.], ECLI:EU:C:2016:856.
68. *Art & Allposters International BV prieš Stichting Pictoright* [ESTT], Nr. C-419/13, [2015 m. sausio 22 d.], ECLI:EU:C:2014:2214.
69. *Nils Svensson ir kt. prieš Retriever Sverige AB* [ESTT], Nr. C-466/12, [2014 m. vasario 13 d.], ECLI:EU:C:2014:76.
70. *UsedSoft GmbH prieš Oracle International Corp.* [ESTT], Nr. C-128/11, [2012 m. liepos 3 d.], ECLI:EU:C:2012:407.

71. *Warner Brothers Inc. ir Metronome Video ApS prieš Erik Viuff Christiansen* [ESTT], [1988 m. gegužės 17 d.], ECLI:EU:C:1988:242.
72. *Osbourne prieš Persons Unknown & Anor* EWHC 1021 (Comm). Anglijos ir Velso Aukštasis teismas (Komeracinis teismas) (angl. England and Wales High Court (Commercial Court)) 2022 m. kovo 10 d. byla.

4. Travaux préparatoires

73. 2022 m. vasario 23 d. pasiūlymas dėl Europos parlamento ir Tarybos reglamento dėl suderintų sąžiningos prieigos prie duomenų ir jų naudojimo taisyklių (Duomenų aktas).
74. 2020 lapkričio 30 d. Komisijos ataskaita Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir regionų komitetui dėl Reglamento dėl nepagrįsto geografinio blokavimo pirmosios trumpojo laikotarpio peržiūros, Nr. COM/2020/766.
75. 2020 m. lapkričio 25 d. Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir regionų komitetui, Viso ES inovacinio potencialo išnaudojimas, Intelektinės nuosavybės veiksmų planas ES ekonomikai gaivinti ir jos atsparumui didinti.
76. 2020 m. rugsėjo mėn. pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl kripto turto rinkų, kuriuo iš dalies keičiama Direktyva (ES) 2019/1937, Nr. COM/2020/593.

5. Kiti šaltiniai

77. Amazon Kindle naudojimo sąlygos (2021), žr.: <https://www.amazon.com/gp/help/customer/display.html?nodeId=201014950>
78. Apple iTunes naudojimo sąlygos, žr.: <https://www.apple.com/legal/internet-services/itunes/>.
79. BBC naujienų portalas, žr.: <https://www.bbc.com/news/entertainment-arts-60837880>.

80. Bine, P. *et al.* (2021). *Regulatory Approaches to Nonfungible Tokens in the EU and UK*. Skadden, Arps, Slate, Meagher & Flom LLP, žr.: <https://www.skadden.com/insights/publications/2021/06/regulatory-approaches-to-nonfungible-tokens>.
81. Europos Parlamento interneto svetainė, žr.: <https://www.europarl.europa.eu/news/lt/headlines/society/20210211STO97614/di-dieji-duomenys-apibrezimas-nauda-issukiai-infografikas>.
82. Europos Parlamento interneto svetainė, žr.: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/lt/sheet/36/intelektine-pramonine-ir-komercine-nuosavybe>.
83. Europos Parlamento interneto svetainė, žr.: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/lt/sheet/43/visur-esanti-bendroji-skaitmenine-rinka>.
84. Ethereum interneto svetainė, žr.: <https://ethereum.org/en/nft/>.
85. Google el. knygų naudojimo sąlygos, žr.: <https://books.google.com/intl/en/googlebooks/tos.html>.
86. Kramer, M., Phillips, D. (2021). *Non-Fungible Tokens (NFT): Beginner's Guide*. DECRYPT, žr.: <https://decrypt.co/resources/non-fungible-tokens-nfts-explained-guide-learn-blockchain>.
87. Lokarno klasifikacijos klasės objektai, žr. <https://euipo.europa.eu/designclass/>
88. Marrakesh Note 6, žr.: <https://www.keionline.org/r2r/marrakesh>.
89. NFT prekyvietė OpenSea, žr.: <https://opensea.io/>.
90. UAB „IT paslaugų centras“ interneto svetainė, žr.: <https://dotlic.eu/programine-iranga/>.
91. Tarptautinių žodžių žodynas (1985) [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://www.terminai.lt/>.

SANTRAUKA

Platinimo teisės išnaudojimas ir skaitmeninė erdvė

Aušra Kudinskienė

Magistro darbe analizuojama platinimo teisės išnaudojimo taikymo galimybės skaitmeninėje erdvėje tema. Ši tema atskleidžiama aptariant tris išnaudojimo taisyklės susiformavimo teorijas ir vertinant, ar jos palaikytų išsėmimo taikymą virtualioje erdvėje. Darbe aptariama, kokią įtaką daro nauji ES teisės aktai išsėmimo taikymui.

Nustatyta, kad nuosavybės teorija šiandien nepalaikytų išsėmimo taikymo skaitmeninėje erdvėje, nes nacionalinėje teisėje ir Europos Sąjungos teisėje nėra iki galo išspręstas klausimas dėl skaitmeninių duomenų, kurie išreiškia kūrinį, teisinio statuso ir teisių į juos. Kol nėra aiškumo, nėra ir atsakymo kaip suderinti autoriaus, gretutinių teisių subjekto ir *sui generis* teisių subjekto teises su duomenų rinkinio savininko teisėmis.

Išnaudojimo taikymas skaitmeninėje erdvėje būtų palaikomas kitos - atlyginimo užtikrinimo teorijos, atsižvelgiant į tai, kad autoriams ir atlikėjams ES teisės aktais buvo įgyvendintas teisingo atlygio užtikrinimas virtualioje erdvėje.

Apyvartos užtikrinimo teorija rašto darbe laikoma susidedančia iš dviejų aspektų – apyvartos užtikrinimo ir bendros rinkos kūrimo. Analizuojant apibendrinta, kad išsėmimo taikymas skaitmeninėje erdvėje užtikrintų apyvartumą, nes „atidarytų“ antrinę virtualią rinką. Bendra skaitmeninė rinka po truputį kuriama kitomis priemonėmis, ir išsėmimo taikymas ES įstatymo leidėjo yra nukeltas į ateitį, todėl laikytina, jog šiam tikslui pasiekti išnaudojimo taikymas nėra tinkama priemonė.

Aptarti klausimai panaudoti paskutinėje rašto darbo dalyje atsakyti, ar naujoms technologijoms, o konkrečiai – NFT, galėtų būti taikomas išsėmimas.

SUMMARY

Exploitation of the distribution right and the digital space

Aušra Kudinskiė

This Master thesis analyses the topic of the possibility of exploiting the distribution right in the digital space. The topic is revealed by discussing three theories of the formation of the exhaustion rule and assessing whether they would support the application of exhaustion in virtual space. The paper discusses the impact of new EU legislation on the application of exhaustion.

It finds that property theory would not support the application of exhaustion in the digital space today, as the legal status and rights of digital data that express a work have not been fully resolved in national law and in European Union law. Until there is clarity, there is also no answer as to how to reconcile the rights of the author, the holder of related rights and the sui generis rightholder with the rights of the owner of the data set. The application of exploitation in the digital space would be supported by another theory, that of remuneration, given that fair remuneration for authors and performers in the virtual space has been implemented in EU legislation.

The theory of turnover provision is considered in the thesis as consisting of two aspects: turnover provision and the creation of a single market. The analysis summarises that the digital exhaustion would ensure turnover by opening up a secondary virtual market. As the digital single market is slowly being created by other means and the application of exhaustion has been postponed by the EU legislator, the application of exhaustion is not considered to be an appropriate instrument to achieve this objective.

The questions discussed in the paper have been used in the final part of the paper to answer the question of whether or not new technologies, such as NFTs, could be subject to exhaustion.